Slezská univerzita v Opavě / Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Jolana Havelková
Autorská tvorba 2017–2023

Lucie Čejková
Teoretická bakalářská práce
Opava 2023

Lucie Čejková

Jolana Havelková
Autorská tvorba 2017–2023

Jolana Havelková
Author's work 2017–2023

Lucie Čejková
Teoretická bakalářská práce

Obor: Tvůrčí fotografie
Vedoucí práce: Mgr. Štěpánka Bieleszová, Ph.D.
Oponent: doc. Mgr. Josef Moucha
Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Opava 2023

Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě

SLEZSKÁ UNIVERZITA

Zadání bakalářské práce

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Akademický rok: 2023/2024

Zadávající ústav:	Institut tvůrčí fotografie
Studentka:	Lucie Čejková
UČO:	47683
Program:	Filmové, televizní a fotografické umění a nová média
Obor:	Tvůrčí fotografie
Téma práce:	T: Jolana Havelková. Autorská tvorba 2017–2023
Téma práce anglicky:	T: Jolana Havelková. Author's work 2017–2023
Zadání:	Práce se zabývá uměleckou tvorbou Jolany Havelkové od roku 2017 do roku 2023; podrobně mapuje její tvorbu v jednotlivých cyklech a etapách, sleduje její autorský rozvoj, výstavní, uměleckou a kurátorskou činnost; přibližuje filozofii a způsob její práce a spolupráce s jinými umělci a odborníky z různých oborů.
Literatura:	BIRGUS, Vladimír a Jan MLČOCH. Česká fotografie 20. století. Praha: KANT, c2009. ISBN 978-80-7437-026-7. Fotogenie identity: paměť české fotografie = The photogeny of identity : the memory of Czech photography. Praha: KANT, 2006. ISBN 80-86970-12-4. HAVELKOVÁ, Jolana a Aleš REZLER. Jolana Havelková: možnosti paměti : fotografie, koláže : Galerie města Kolína při Městském divadle v Kolíně 19.4.-24.6.2022. V Kolíně: Městské divadlo, 2022. ISBN 978-80-11-01707-1. BIRGUS, Vladimír a Pavel SCHEUFLER. Česká fotografie v datech 1839-2019. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-0535-9. STRAKA, Jiří. Jolana Havelková: ohlédnutí. [Čelákovice]: 4 film, [2018?]. ISBN 978-80-270-5670-5.
Vedoucí práce:	Mgr. Štěpánka Bieleszová, Ph.D.
Datum zadání práce:	5. 6. 2023

Souhlasím se zadáním (podpis, datum):

.....
prof. PhDr. Vladimír Birgus
vedoucí ústavu

Abstrakt

Práce se zabývá uměleckou tvorbou Jolany Havelkové od roku 2017 do roku 2023; podrobně mapuje její tvorbu v jednotlivých cyklech a etapách, sleduje její autorský rozvoj, výstavní, uměleckou a kurátorskou činnost; přibližuje filozofii a způsob její práce a spolupráce s jinými umělci a odborníky z různých oborů.

Klíčová slova: Jolana Havelková, umění, vizuální umělkyně, fotografie, konceptuální umění

Abstract

The artistic work of Jolana Havelková from 2017 to 2023; this essay outlines her work in detail in individual cycles and stages, follows her authorial development, exhibition, artistic and curatorial activities; brings closer the philosophy and way of her work and cooperation with other artists and experts from other fields.

Keywords: Jolana Havelková, art, visual artist, photography, conceptual art

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jsem informace a citované zdroje, které uvádím v bibliografických odkazech, a informace, které jsem získala z e-mailové korespondence a při osobních rozhovorech s Jolanou Havelkovou.

Souhlas se zveřejněním

Souhlasím, aby tato bakalářská práce byla zařazena do Univerzitní knihovny Slezské univerzity v Opavě, do knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a zveřejněna na internetových stránkách Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě.

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Štěpánce Bieleszové Ph.D. za vedení práce, cenné rady a připomínky. Děkuji také Jolaně Havelkové za čas, který věnovala naší spolupráci, za její ochotu a pomoc při psaní této práce.

V Opavě 30. 6. 2023
Lucie Čejková

Obsah

Úvod 12
O autorce 13

Autorské projekty Výběr 1995–2017:

Jedna věc bez druhé 16
Podoby mých přátel 18
Dočasná setkání 20
Pravidelná dávka emocí 22
Návrh na změnu partitury 24
krajina 06 26
Původní plán 30
První bruslení 34

Autorská tvorba 2017–2023:

Citlivá data 38
Volání do lesa 42
Nemluv na mne tak složitě 44
Navždy spolu / Karel Hynek Mácha 46
Šperky 48
Možnosti paměti 52
Řeky 54
Sběr na Kuňce, Naopak 60
Odpustky 66
Sněží, Chaos 68
Zprávy 72
Procházky 74
Jeskyně, Naleziště, Lokalita 76
Otisk jeskyně 76
Jeskyně 78
Ledová jeskyně 80
Naleziště B, M, C, D 82
Naleziště N 86
Lokalita Požáry, Kromusová stráň, Lobolitová stráň, Prastav 88

Sociálně-umělecké projekty, instalace, intervence:

Šest pohlednic 96
Pod naším okýnkem 102
Básně z dálnice 104
V tu chvíli 106
Spolupráce s Lucií Vítkovou 108
MN21 110

Závěr:

Životopis 116
Výstavy samostatné (výběr) 118
Výstavy společné (výběr) 119
Použitá literatura a zdroje 120

Úvod

Poprvé jsem se s tvorbou Jolany Havelkové (1966) setkala v roce 2016, kdy jsem navštěvovala kurzy tvůrčí fotografie na Škole kreativní fotografie v Praze. Vedoucí školy Miroslav Němeček nám v rámci výuky promítal autorčiny fotografie a jedním z představených souborů, který mě zaujal, byla *krajina 06*. Melancholické snímky zimní krajiny mám zaryté v paměti dodnes. Byla jsem proto ráda, že Jolana Havelková souhlasila se spoluprací na této bakalářské práci.

Práce vychází převážně z četných osobních setkání a rozhovorů s autorkou. Klade si za cíl více přiblížit její tvorbu od roku 2017 do roku 2023. V průběhu let se náměty v její tvorbě mění, k některým se ale průběžně vrací v nových souvislostech.

O autorce

Věčně zkoumající. Pochází z Kolína, což je dle jejích slov pro ni určující. Nejen proto, že se s městem pojí řada tvůrčích osobností a působili tam dnes již světově známí fotografové Sudek, Funke a Wiškovský, ale vždy to pro ni bylo inspirující prostředí. Od mládí ji zajímalo umění. Navštěvovala základní uměleckou školu, kde později sama vedla fotografický obor.

Jolana Havelková je mnohostranná osobnost, fotografka, autorka experimentálních a sociálně-uměleckých projektů. Kromě své tvorby se věnuje organizaci výstav, je kurátorkou a pedagožkou. V roce 1993 spoluzaložila s Milošem Houdkem a Alešem Kunešem fotografický festival *Funkeho Kolín*.

Vystudovala Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě, kde absolvovala v roce 1999 souborem akt-portrétů *Podoby mých přátel*. Její teoretická magisterská práce se zaměřovala na fotografickou tvorbu Rudolfa Sikory. V počátcích své tvorby pracovala se strukturální abstrakcí. Vytvářela asambláže, koláže a fotogramy – s nimi ostatně pracuje dodnes. Její práce se dá jen těžko zařadit, ve své tvorbě se zabývá různými tématy a leckdy opouští vyzkoušené. Ráda překračuje hranice jednoho média, vždy je ale hlavním výrazovým prostředkem obraz, fotografie, se kterou autorka dál pracuje, někdy ji propojuje s dalšími médii (hudbou, textem, videem). Charakteristickým rysem jejího rukopisu je minimalismus, abstrakce, zároveň však tematická vícevrstevnatost a obsahová bohatost. Často ve své tvorbě pracuje s citlivými, osobními tématy, která nahlíží v širších souvislostech. O její práci musí divák přemýšlet, znát kontext díla, mít povědomí o tématu, ke kterému se vyjadřuje. I když některé její práce mají konceptuální charakter, nepostrádají vizuální působivost. Autorka pracuje jak analogovým způsobem, tak i s novými technologiemi. Smyslem její tvorby je často vyvolat dialog.

Jolana Havelková ve svém ateliéru,
autoportrét, 2022
Foto: archiv autorky

Autorské projekty Výběr 1995–2017

V devadesátých letech Jolana Havelková často pracovala s principem mail-artu, iniciovala různé akce, do kterých zapojovala široké spektrum lidí. Chtěla zejména poukázat na nějaký jev či situaci, která pro ni byla důležitá. Za všechny jmenujme akci *Sušení věcí* (1995), kdy vyzvala sousedy ke společnému úklidu vnitřního dvoru mezi domy. Nalezené předměty následně zaznamenávala a vrátila zpět na místo v podobě velkoformátových fotografií. Akce byla završena vernisáží, kde se všichni účastníci setkali.

V letech 1995–2017 autorka vytvořila nespočet podnětných projektů. Za nejvýznamnější považuji například *Podoby mých přátel, Dočasná setkání* či *Návrh na změnu partitury*. Pro svou práci jsem vybrala soubory, ve kterých se Jolana Havelková zabývá tématy, jakými jsou například: proměna (mj. také nalezených) předmětů, identita, osobní archiv, reflexe krajiny a města, ve kterém autorka vyrůstala (Polabská nížina, Kolín).

Jedna věc bez druhé (1995–1996)

V mail-artovém projektu se autorka zajímá o bezpředmětnost věcí, v tomto případě nalezených předmětů. Na koncepci projektu spolupracovala s česko-kanadskou umělkyní Zuzanou Vasko, která před galerií, ve které později probíhala výstava, nacházela nejrůznější odhozené předměty.[1] Následně pak tyto věci (mj. spínací špendlík, hřeben, knoflík, zavírátko od plechovky...) posílala každý měsíc po dobu půl roku z Vancouveru do Kolína. Předměty byly zabalené v novinách ze dne nálezu (noviny pak zpracoval další z přizvaných vystavujících, Svatopluk Klimeš). Jolana Havelková s předměty tiskla, vzniklé stopy pak fotografovala a následně s nimi dál pracovala. Repríza kanadské výstavy proběhla v galerii Via Art v Praze.[2]

[1] Vasko byla v té době v galerii ACCES spolupracující členkou sdružení.
[2] Havelková, Jolana, Klimeš, Svatopluk. *Jedna věc bez druhé podruhé.* Praha, Via Art, 1997.

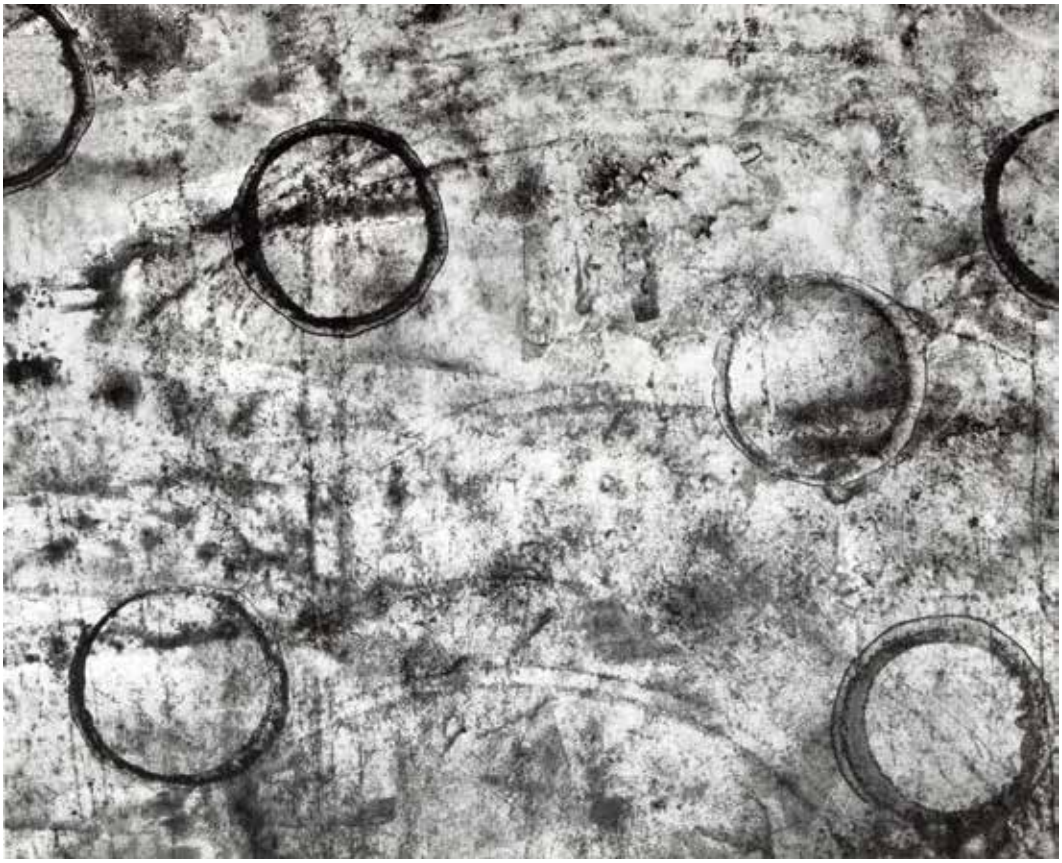

Jedna věc bez druhé, černobílá fotografie, 1996
Foto: archiv autorky

Podoby mých přátel (1996– dosud)

Cyklus akt-portrétů se dotýká hranice mezi inscenovanou fotografií a dokumentem, portrétem a aktem. Autorka fotografuje své příbuzné, známé a přátele různých věkových kategorií. Portrétovaní sedí (jsou nazí a dívají se do kamery) v prostředí, které si sami zvolili (nejedná se ale o jejich domov či ateliér přeplněný věcmi). Další atribut, který si sami měli vybrat, je židle či nějaké místo k sezení. Jolana Havelková se při fotografování snažila zachytit autentický, syrový moment bez přílišné inscenace, s akcentem pohledu fotografovaného do kamery. Sama se na objekty svého zájmu ve chvíli zmáčknutí spouště nedívá. Vzniká intimní portrét člověka, který se nemůže za nic příliš skrýt, má ztíženou možnost něco předstírat či hrát nějakou roli. Autorka nás nutí k zamyšlení. „Kdo je portrétovaný člověk? Čím se zabývá?“[3]

[3] Snímky byly prezentovány na výstavě *Akt v české fotografii* v Císařské konírně Pražského hradu, kterou připravili Vladimír Birgus a Jan Mlčoch. *Akt v české fotografii*. Praha, Císařská konírna Pražského hradu, 1. 12. 2000 – 4. 2. 2001.

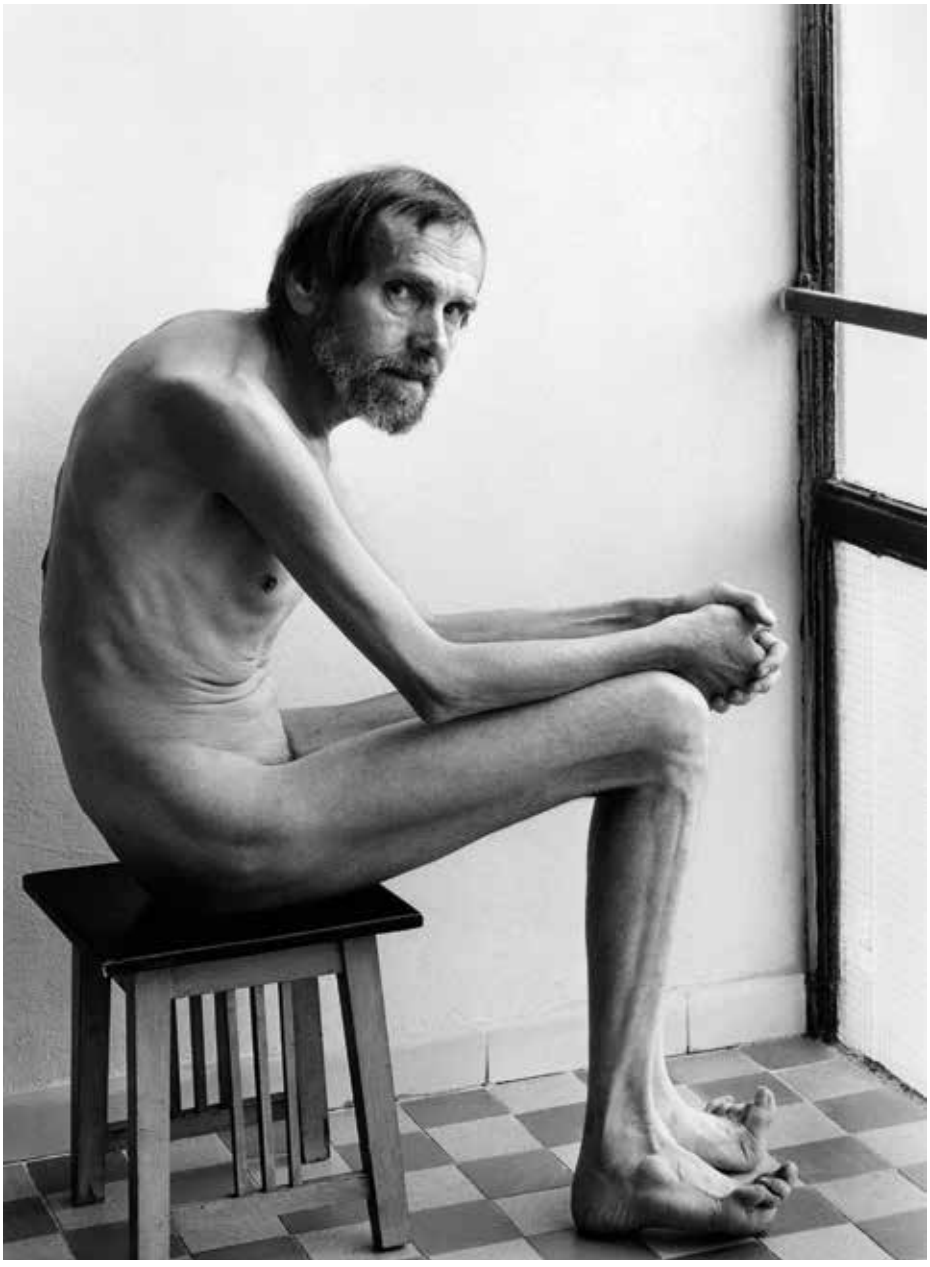

Podoby mých přátel, P. C., bromostříbrná černobílá fotografie, 1997
Foto: archiv autorky

Dočasná setkání (1999–2002)

Soubor portrétů na hranici reálného a snového světa se dotýká tématu identity. Fotografie obsahují jemnou ironii a nadsázku. Záměrně rozostřené černobílé fotografie zahrnují autorské fotografie, ale i apropriované (přivlastněné) tváře z různých zdrojů, mj. také z televize.
V temné komoře manuálním rozostřením objektivu zvětšovacího přístroje autorka docílila odosobněných portrétů. Každý snímek je originál. Tímto posunem vznikly nekonkrétní tváře lidí, které ztratily svůj výraz, jedinečná gesta a detaily. Najednou mohou být kýmkoliv.

Jak píše Helena Musilová: *„Cyklus **Dočasná setkání** jako by dokonale charakterizoval naši dobu, mlhavé portréty nekonkrétních tváří s překvapivě výmluvnými pohledy a gesty (vkrádá se nám na mysl Kunderova poznámka, že je příliš málo gest na příliš mnoho lidí) jsou stejně tak svědectvím o ztrátě identity jako o hledání skrytých podob blízkých lidí i o ironizujícím pousmáním nad stokrát zhlédnutými stereotypy, kterými jsme donekonečna zaplavováni.“*[4]

[4] *Fotogenie identity: paměť české fotografie = The photogeny of identity : the memory of Czech photography. Praha*: KANT, 2006. ISBN 80-86970-12-4.

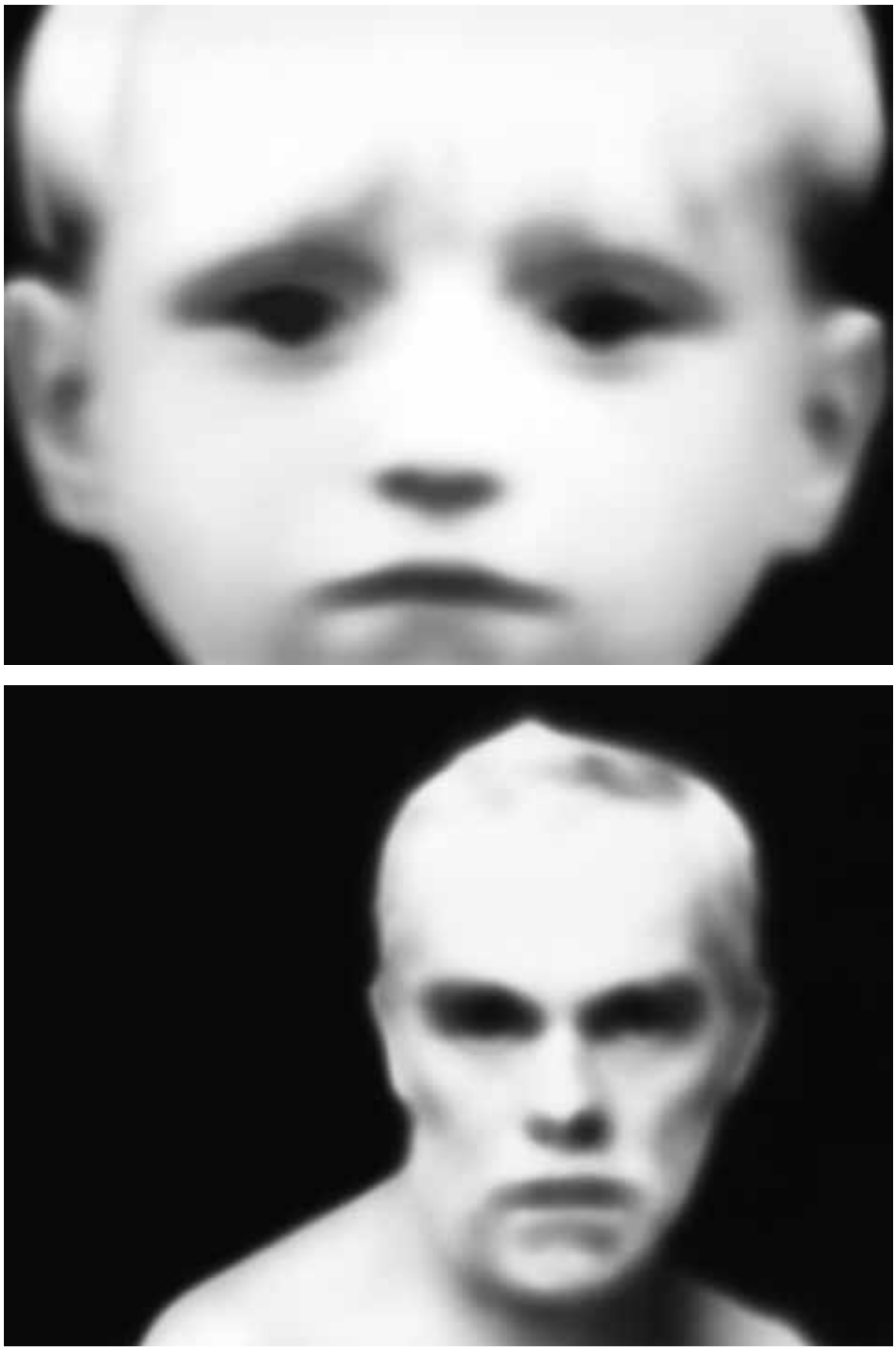

Dočasná setkání, bromostříbrná černobílá fotografie, 1999–2002
Foto: archiv autorky

Pravidelná dávka emocí (2002–2012)

V souboru se Jolana Havelková zamýšlí nad proměnami vlastností a identitou věcí. Zajímá ji, za jakých okolností lidé předmětům přisuzují někdy až nepřiměřený význam. Některé artefakty vyvolávají vzpomínky, jsou stvrzením existence konkrétního člověka (autorka už dříve pracovala například s oblečením a doplňky své babičky). V tomto souboru začala zaznamenávat ledabyle pohozené oblečení svého (tehdy) malého syna. Fascinovala ji proměna ošacení, kdy se z roztomilých oblečků staly záhadné objekty a podivná torza. Soubor fotografií je také osobním deníkem, záznamem ubíhajícího času a postupného odrůstání z dětství. V dokumentování pokračovala až do synových deseti let, kdy už se jeho oblečení na skener nevešlo.

Paralelně se souborem *Pravidelná dávka emocí* zaznamenávala také různé situace a okamžiky ze života svého syna, ať už venku, na výletě, doma, na různých akcích, s prarodiči či s kamarády. Černobílé snímky zachycují obyčejné situace, ale také významnější mezníky jeho života. Soubor *S tebou mě baví svět* (2002–dosud) nebyl zatím vystaven.

Později začal vznikat soubor osobních věcí a ošacení s pracovním názvem *Můj vesmír* a v období covidu (2020) autorka zpracovala stejnou technikou sérii obnošených roušek. Její fotografie byla umístěna na obálce časopisu *Artikl*.[5]

Obálka časopisu Artikl 4/2020,
Jolana Havelková, z cyklu Roušky,
pigmentový tisk na papíru, 2020
Foto: časopis Artikl

Fotografie na straně 23:
Pravidelná dávka emocí, fotografie, kombinovaná technika, pigmentový tisk na papíru, 2002–2012
Foto: archiv autorky

[5] *Artikl*. VII. Praha: Media4free, 2020. ISSN 2336-2405.

Návrh na změnu partitury (2005–2013)

Je rozsáhlým projektem, osobní reflexí tvorby skladatele a dirigenta Františka Kmocha působícího v Kolíně. Jolana Havelková sbírala notové záznamy, skenovala je a získaný materiál dále přetvářela. Měnila vizuální podobu jednotlivých sekvencí a tím i jejich hudební interpretaci (vznikaly také například fotogramy). Po pěti letech přetváření notových záznamů oslovila hudebnici, skladatelku a improvizátorku Lucii Vítkovou a začala s ní spolupracovat na interpretaci partitur. Jolana Havelková připravila koncepci nahrávání a vyhledala místa spojená s životem a dílem Františka Kmocha v Kolíně a Zásmukách, kde společně s Lucií Vítkovou reflektovala tyto nově vzniklé partitury. Hudebnice notové záznamy „přehrála" buď na své hudební nástroje (foukací harmonika, akordeon), nebo na ty, které byly součástí prostor (varhany, tympány). Při interpretaci využívala také svůj hlas. Skladby jsou rovněž hudební topografií, na pozadí skladeb jsou slyšet například také zvuky z prostředí.

Jolana Havelková celý proces fotografovala, vznikl promítaný deník z celého procesu, z návštěvy archivu i ze samotného nahrávání. V roce 2013 vyšlo CD (*Návrh na změnu partitury*), které obsahuje osmnáct partitur a skladeb.

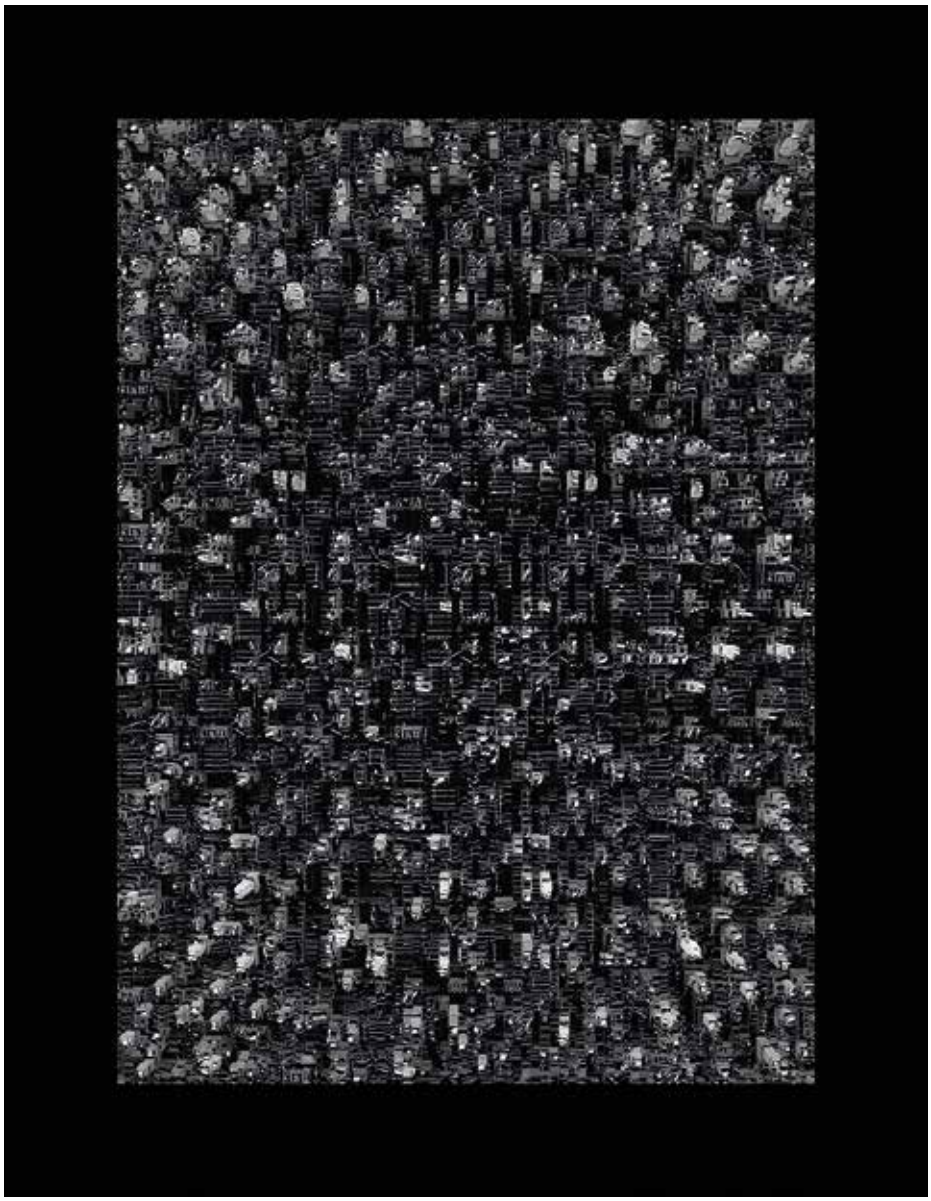

Návrh na změnu partitury, Na stříbropěnném Labi, kombinovaná technika, pigmentový tisk na papíru, 2005–2013
Foto: archiv autorky

krajina 06 (2006–2007)

Soubor vznikal v Polabské nížině kolem Kolína. Jolana Havelková si zaznamenávala na fotoaparát mobilního telefonu s nízkým rozlišením cestu krajinou, kterou chtěla následně snímat velkým formátem přístroje. Autorka ale nakonec upustila od původního záměru – okouzlena křehkostí a nedokonalostí snímků z mobilního telefonu, zvolila tyto záznamy za finální dílo. Vznikly tajemné, minimalistické, snové, téměř monochromatické snímky. Autorka si všímala opakujících se linií horizontu, v dálce občas narušených stromořadím či různými stavbami. Vzniklo velké množství záběrů zimní zasněžené krajiny s melancholickou atmosférou.[6]

Fotografie na straně 28-29:
krajina 06, fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2006–2007
Foto: archiv autorky

[6] Soubor byl poprvé vystaven v Ateliéru Josefa Sudka jako promítání doprovázené hudbou. Havelková, Jolana. *krajina 06*. Praha, Ateliér Josefa Sudka, 24. 10. – 25. 11. 2007.

krajina 06, fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2006–2007
Foto: archiv autorky

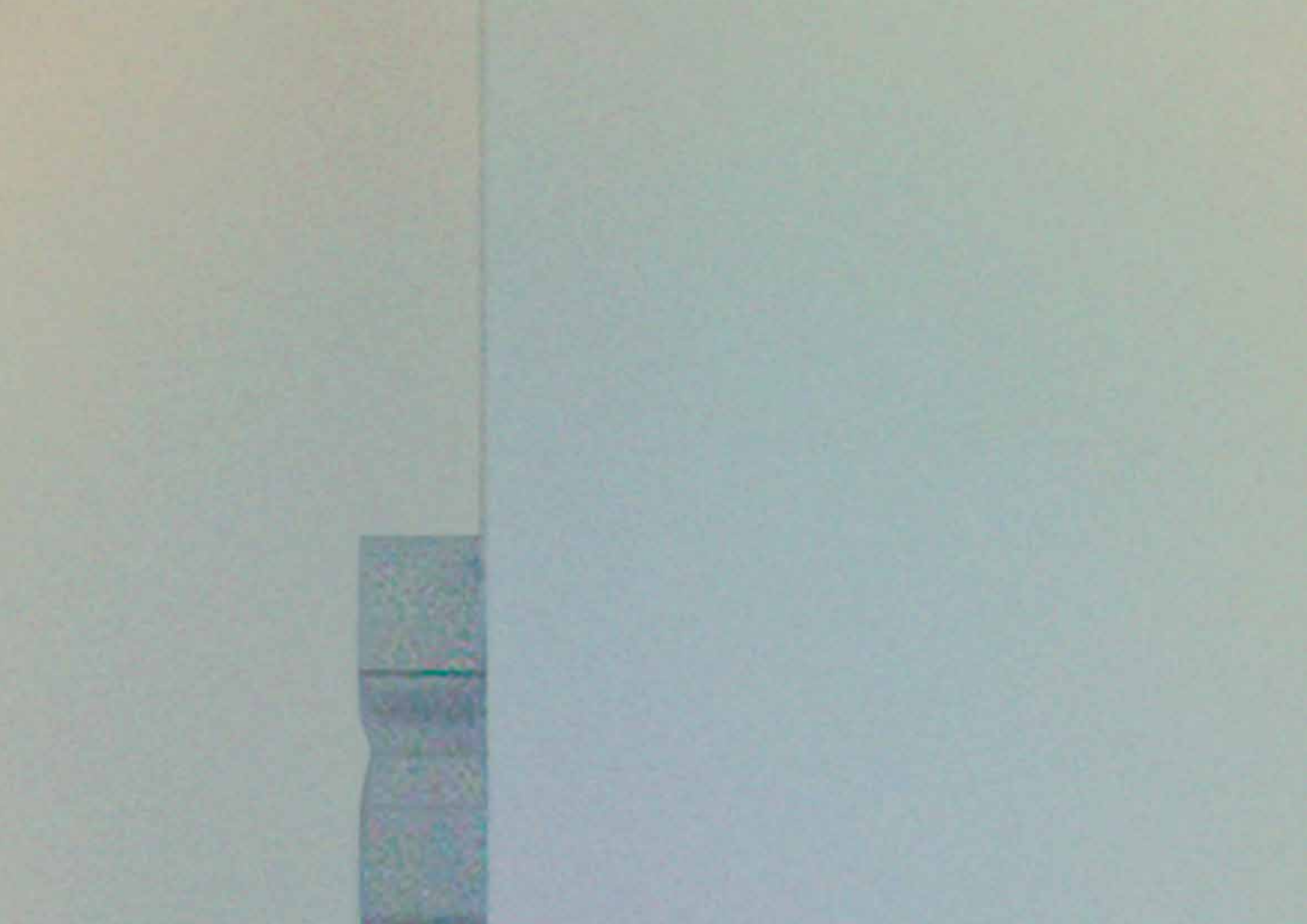

Původní plán (2008–dosud)

Je soubor fotografií minimalistických kompozic částí staveb. Pohled na domy z perspektivy chodce proměňuje tvary a proporce staveb a je redukován na řadu základních tvarů (trojúhelník, kruh, čtverec) a jejich výseče. Autorka zprvu reflektovala kolínskou architekturu, později si všímala staveb v místech, která často navštěvovala (mj. Praha, Kutná Hora). Vyhledávala spíše domy náhodně míjené, které upoutaly její pozornost. Kontrastní, černobílé snímky dávají vyniknout struktuře staveb.[7]

[7] *Původní plán* byl poprvé vystaven v Galerii současného umění a architektury v Českých Budějovicích. Kurátory byli Helena Musilová a Michal Škoda. Havelková, Jolana. *Původní plán*. České Budějovice, Galerie současného umění a architektury / Dům umění České Budějovice, 04. 02. – 06. 03. 2010.

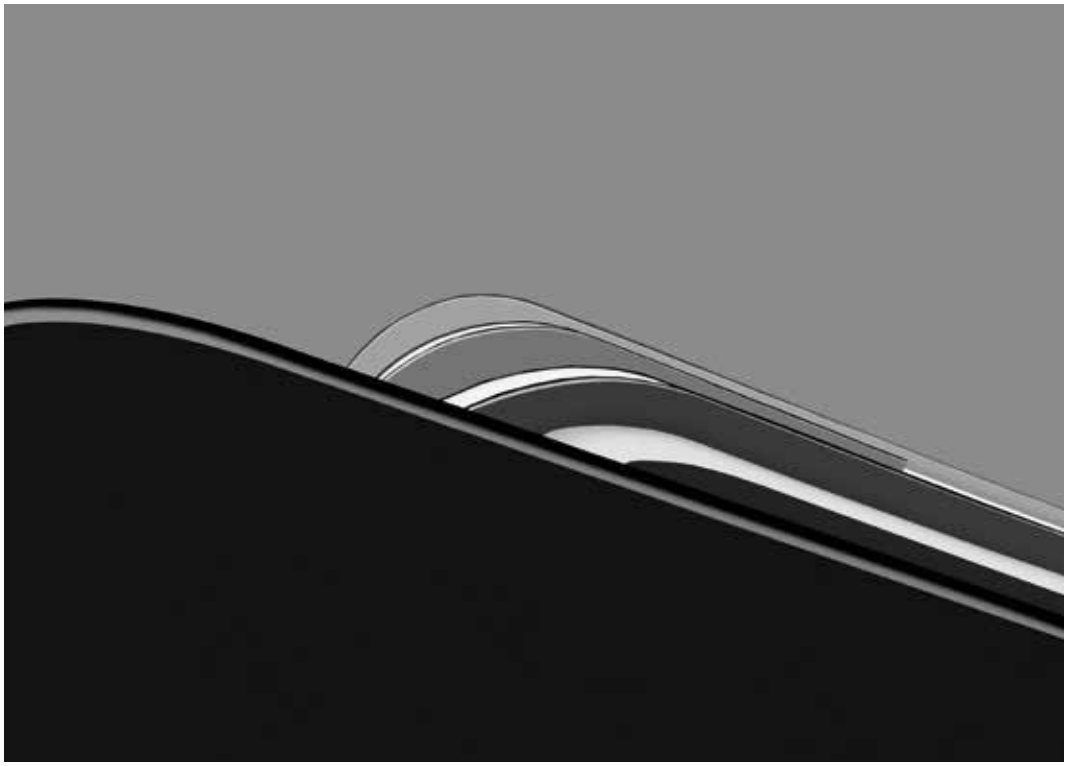

Původní plán, černobílá fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2008
Foto: archiv autorky

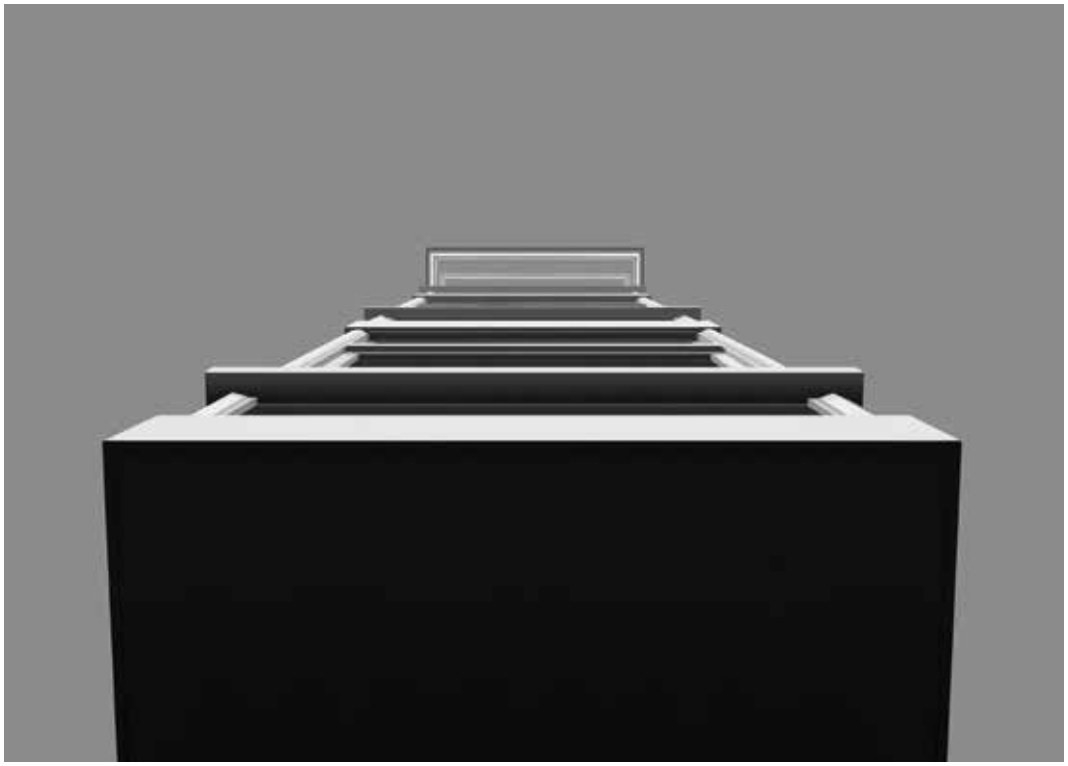

Původní plán, černobílá fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2008
Foto: archiv autorky

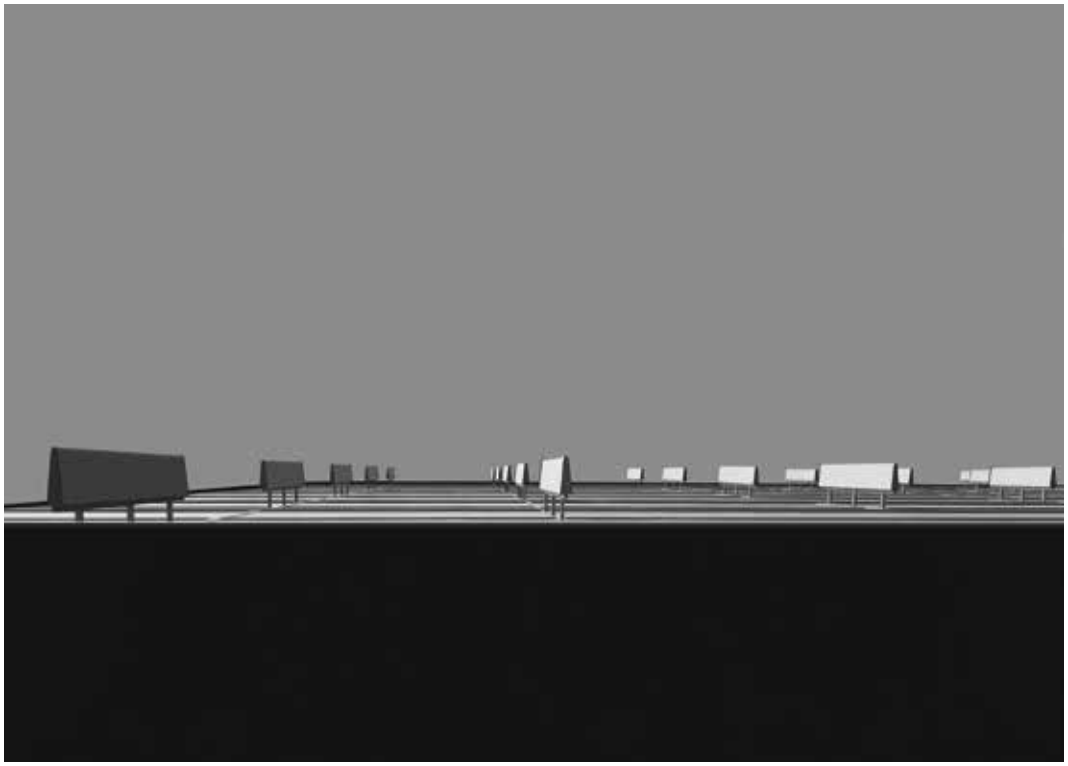

Původní plán, černobílá fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2008
Foto: archiv autorky

První bruslení (2008/2009)

Soubor vznikl ze spontánního záznamu, v němž autorka zachytila první bruslařské pokusy svého syna. Černobílé abstraktní fotografie jsou deníkovým záznamem, který se prolíná celou její tvorbou. Plocha zamrzlé, zasněžené hladiny, rozryta zásahem bruslí, dodává snímkům prostorovou hloubku. Vznikly strukturální grafické obrazy, některé z nich připomínají kaligrafii.[8] Kresby na snímcích vytvářejí kompozice, které mohou evokovat zvuky nebo tóny. K původnímu projektu autorka přizvala v roce 2014 opět Lucii Vítkovou. Fotografie se staly předlohou krátkých skladeb (*Short Form Pieces*).[9]

Instalace výstavy **Zvuky / Kódy / Obrazy**
Dům U Kamenného zvonu, Praha, 2019
Foto: Tomáš Souček

[8] V roce 2016 byl soubor představen na londýnské výstavě *Drawing and Photography*, spolu s autory jako jsou Běla Kolářová, Lászlo Moholy-Nagy či Pierre Bismuth. *Double Take: Drawing and Photography*. London, The Photographers gallery, Thu 14 Apr 2016 – Sat 02 Jul 2016.

[9] Společně s hudbou bylo První bruslení představeno mj. na výstavě *Zvuky /Kódy/ Obrazy. Zvuky / Kódy / Obrazy, Akustický experiment ve vizuálním umění*. Praha, Dům U Kamenného zvonu, 5. 6. – 13. 10. 2019.

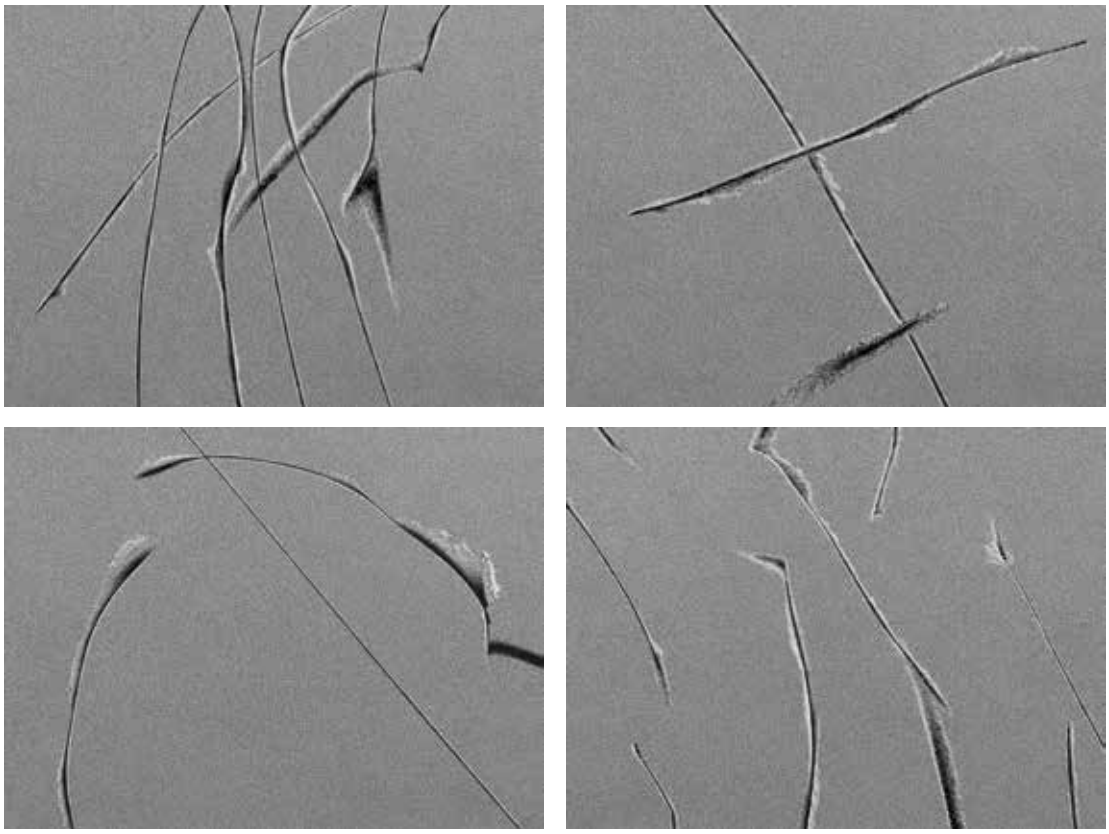

První bruslení, černobílá fotografie, 2008–2009
Foto: archiv autorky

Autorská tvorba 1995–2017

Důležitým principem v dílech Jolany Havelkové je procesuálnost, prolínání médií, experiment, využívá také časosběrný způsob práce. Náměty se v její tvorbě v průběhu let mění, některé se ale objevují průběžně v nových kontextech (všední situace, okolní dění, paměť, deník, osobní archeologie). Právě důraz na osobní archiv, deníkovou tvorbu či zájem o spolupráci s dalšími umělci, muzikanty a zvukovými umělci je pro období od roku 2017 pro její tvorbu příznačné. Ve své práci začíná využívat kombinaci pozitivu a negativu (někdy i fotogramu). Patrně také více pracuje s textem.
V tomto období ji zajímá také oblast uměleckého výzkumu. V poslední době ve své práci reflektuje poznatky z geologie, paleontologie a archeologie. Vznikla řada děl, na kterých spolupracovala s vědci z daného oboru. Právě v těchto souborech někdy propojuje různé techniky a technologie (například fotogramy a kartografické materiály).

Citlivá data (2010–2020)

Autorka v této práci reaguje na problematiku rozlišení hranic mezi soukromým a veřejným. Téma, které je dlouhodobě diskutováno, se stalo v době sociálních sítí čím dál nejasnějším. Havelková sleduje konkrétního provozovatele webových kamer, který sbírá data pro potřebu (pravděpodobně) meteorologických a obrazových informací, a to jak přírodních scenerií, tak i měst, vesnic a jejich periferií. Jolana Havelková vychází ze záznamu těchto kamer, umístěných na určitých místech Čech a Moravy. Sama vstupuje do veřejného prostoru, vystavuje se těmto kamerám, nechává se jimi zaznamenat. Podmaněný pohled se tak mění v podmaňující. Následně z časosběrných snímků sestavuje obrazy, které zobrazují dvaceti čtyř hodinový záznam. Ze stovek horizontálně orientovaných záběrů vznikají mozaiky, kde je patrné otáčení Země, koloběh času, rozhraní mezi dnem a nocí. Důležitou roli hraje i počasí, viditelnost, chyby v systému, které ovlivňují výsledný obraz a vizuální vyznění fotografie. Z odstupu vypadají obrazy abstraktně, tvoří jakousi strukturu, se kterou autorka ráda pracuje. Až při bližším pohledu můžeme rozpoznat jednotlivé záběry krajiny, měst, nejrůznějších míst. Cyklus se dotýká žánrů, jako je například krajinářská fotografie či experimentální autoportrét. Soubor vznikal deset let a je zatím ohraničen rokem 2020. Záleží, zda společnost rozšíří svoji působnost i na další monitorovaná místa. Pak by i autorka ve svém souboru nadále pokračovala.[10]

Odvážným způsobem zařadila kurátorka Vanda Skálová soubor *Citlivá data* na výstavu *Já je někdo jiný. Autoportrét ze sbírek GASK*.[11] Jolana Havelková je na všech snímcích přítomna, ale jen někde je doopravdy vidět.

Vystavené autoportréty *Já je někdo jiný* představují odlišné přístupy, stylizace a poselství, která do nich jejich autoři vložili. Jak uvádí kurátorka výstavy:

„20. století výrazně rozšířilo a modifikovalo přístupy, které známe a umíme vyčíst z autoportrétů historických epoch. Nabídlo umělcům v souvislosti s vývojem věd, společnosti a vzestupem uměleckého sebevědomí jednotlivce nejen úplně nová témata, ale i nové strategie sebeprezentace a sebestylizace. Rimbaudova maxima „Já je někdo jiný" naznačuje krajní pól a přístup k sobě samému i k tvorbě, je výrazem umělcovy revolty proti konvencím společnosti a absolutním požadavkem „vidoucnosti" umělce, iniciujícím hledání a poznání sebe sama, proměnu vnímání a myšlení. "[12]

[10] Soubor Jolana Havelková představila v Ateliéru Josefa Sudka v Praze. Kurátorkou výstavy byla Martina Pachmanová, pro výstavu vybrala práce z let 2012–2017. Havelková, Jolana. *Citlivá data*. Praha, Ateliér Josefa Sudka, 23.11. 2017 – 18.1. 2018.

[11] *Já je někdo jiný. Autoportrét ze sbírek GASK*. Kutná Hora, GASK, 7.11. 2021–27.2. 2022.

[12] Skálová, Vanda. *Slovo kurátora k výstavě:* Já je někdo jiný. Autoportrét ze sbírek GASK. Kutná Hora, GASK, 7.11. 2021–27.2. 2022. www.gask.cz

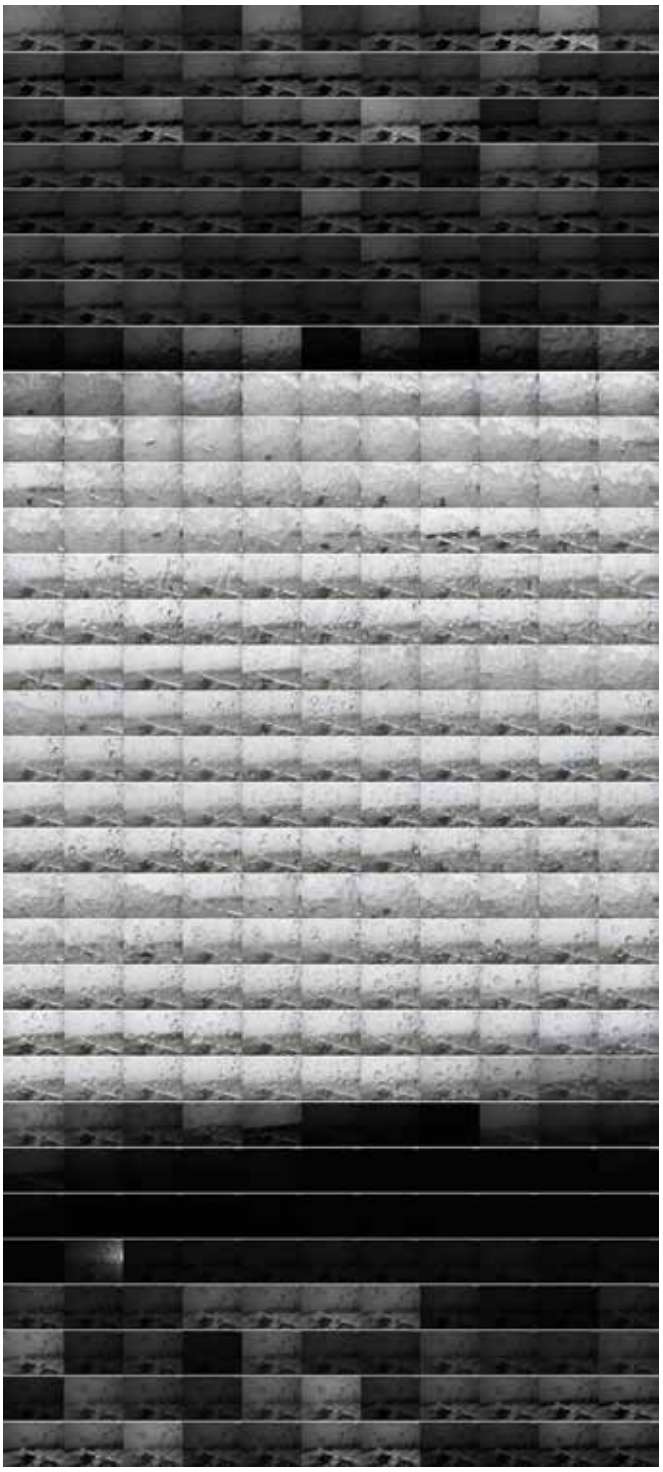

Citlivá data, Zlaté návrší 06-10-17, pigmentový tisk na papíru, 2017
Foto: archiv autorky

Citlivá data, Držkov 6-10-20, pigmentový tisk na papíru, 2020
Foto: archiv autorky

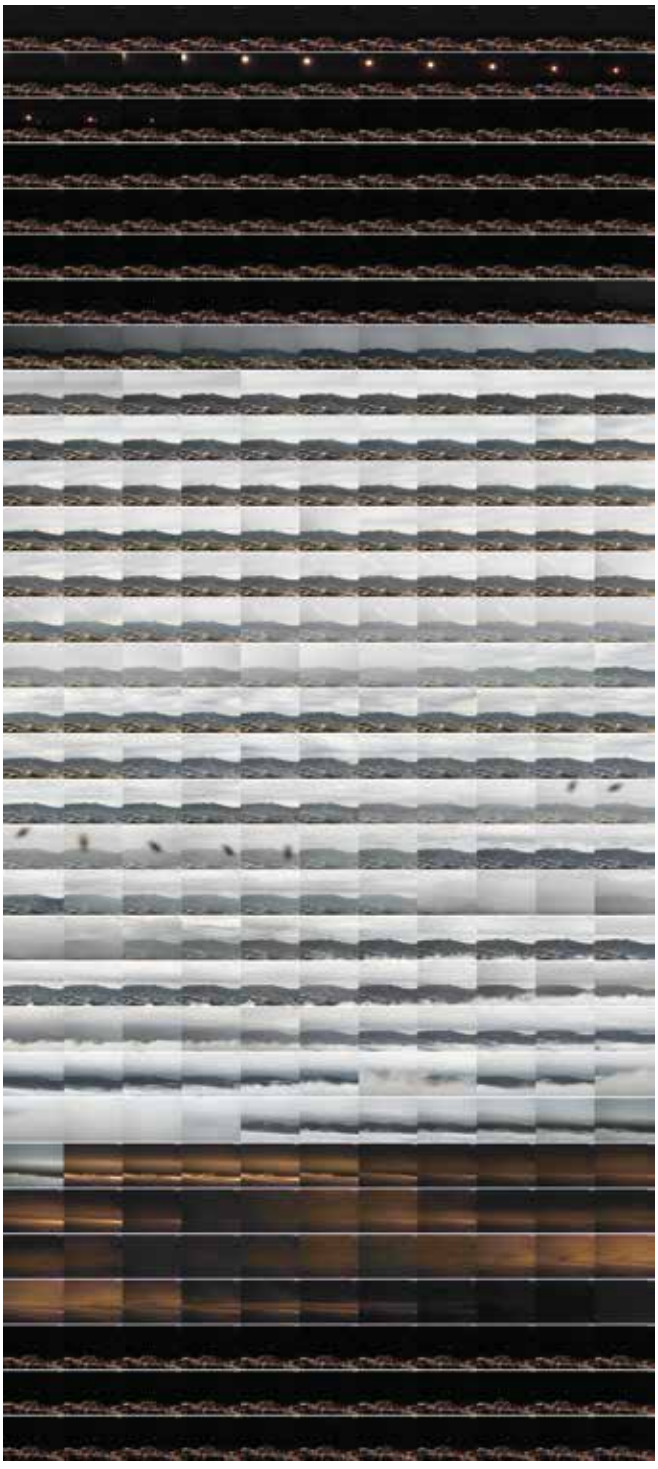

Citlivá data, Liberec 28-09-20, pigmentový tisk na papíru, 2020
Foto: archiv autorky

Volání do lesa 1-3 (2015–2018)

V této práci se prolíná osobní archiv paměti a genius loci. Snímky jsou pořízené na Českomoravské vrchovině na autorčině oblíbeném místě. Les je pro ni obecně důležitým místem, kam chodí relaxovat, kde cítí dotek živlů, větru, vůně, kde si uvědomuje sílu života a jeho konečnost. V triptychu *Volání do lesa* Jolana Havelková vstupuje do fotografie textem, který se v její tvorbě objevuje poměrně často. Píše tužkou na fotografie horizontů lesa svůj příběh, který začíná rokem jejího narození a končí rokem 2018. Vizuální se zde prolíná s verbálním. Text z odstupu působí spíše jako kresba, při bližším zkoumání je místy nečitelný. Autorka se snažila držet svého vyprávění, ale někdy se uchýlila k formě automatického psaní či k opakování některých slov. Dílo reflektuje tři přelomové etapy (*Devatenáct set šedesát šest až devatenáct set devadesát tři, Devatenáct set devadesát čtyři až dva tisíce patnáct, Dva tisíce šestnáct až dva tisíce osmnáct*), ve kterých se jí vždy proměnil život natolik, že měla potřebu tato období ve své práci reflektovat. Jde o tři různě dlouhá období, obraz je tedy zaplněn různě dlouhým introspektivním textem. Černobílé fotografie s textem nám dávají možnost nahlédnout do autorčina příběhu, ale zároveň si pořád uchovává své tajemství.

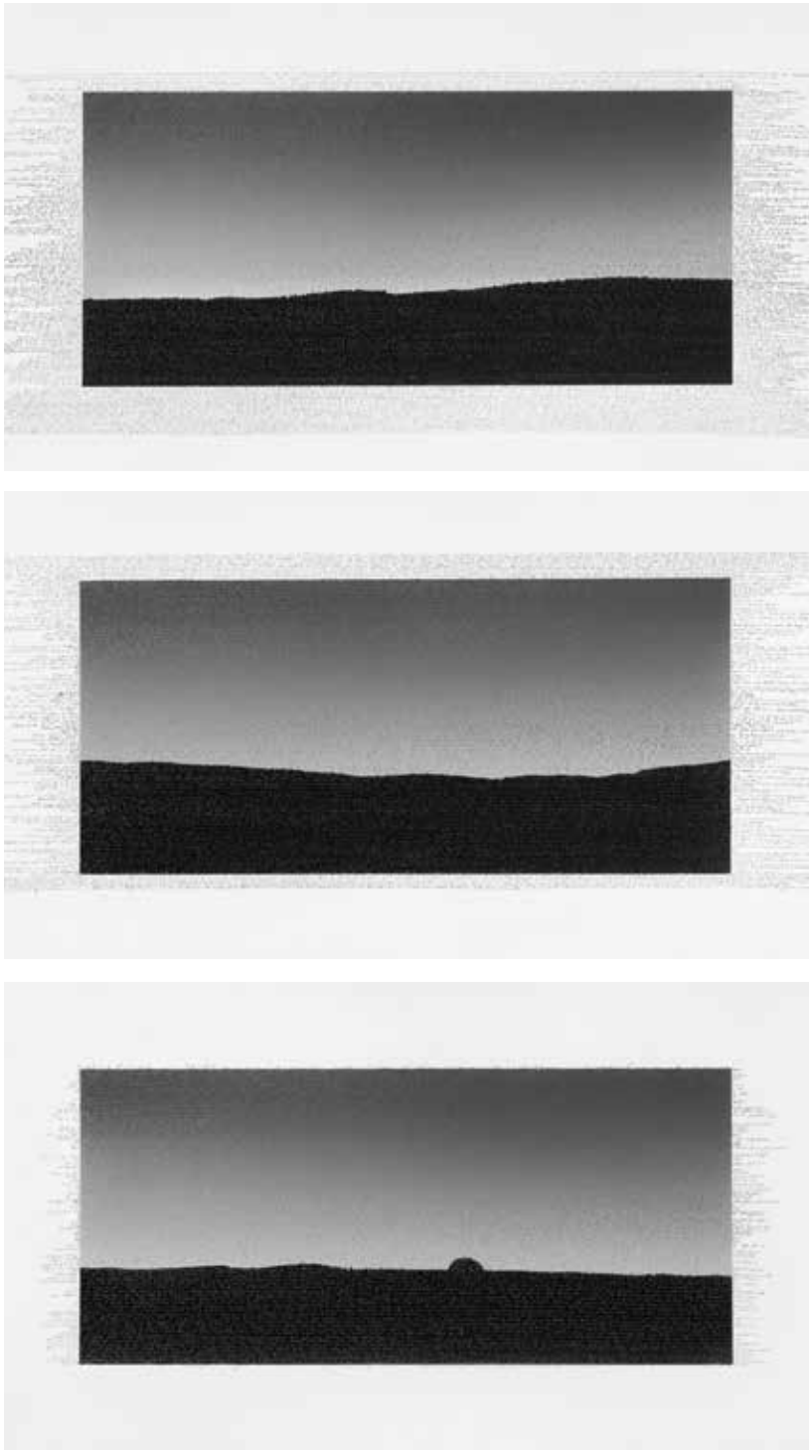

Volání do lesa, černobílá fotografie, tužka, pigmentový tisk na papíru, 2015–2018
Foto: archiv autorky

Nemluv na mne tak složitě (2015–2018)

Jolana Havelková si řadu let zapisuje věty z rozhovorů mezi lidmi, většinou mezi mužem a ženou (mj. *Nemluv na mne tak složitě; Protože na mne mluvíš, tak proto*). Reflektuje téma zjednodušování vět při komunikaci a odkazuje k nedorozumění, neporozumnění či lehkomyslného používání slov. Pro ilustraci těchto vět autorka zvolila techniku fotogramů, se kterými pak dále pracuje. Tvar objektu symbolizuje spirálu života a složitost vztahů. Výrazná vizualita, vícevrstevnatost tématu, zájem o text a slova je základní esencí autorčiny tvorby. Výsledkem jsou graficky pojatá abstraktní díla s využitím fotogramů, se kterými ráda pracuje už od počátků své tvorby.[13]

Instalace výstavy **Nemluv na mne tak složitě**
Galerie GASK / Přesahy grafiky, Kutná Hora, 2018
Foto: Tomáš Souček

[13] V roce 2018 byla po této práci pojmenována retrospektivní výstava *Nemluv na mne tak složitě v galerii GASK / Přesahy grafiky*. Kurátorkami výstavy byly Veronika Marešová a Adriana Primusová. Havelková, Jolana. *Nemluv na mne tak složitě*. Kutná Hora, GASK, 27.5. 2018–28.10. 2018. Práce *Nemluv na mne tak složitě* se stala později podkladem pro galerijní novoročenku pro rok 2019.

Nemluv na mne tak složitě, fotogram, koláž, pigmentový tisk na papíru, 2015–2018
Foto: archiv autorky

Protože na mne mluvíš, tak proto, fotogram, koláž, pigmentový tisk na papíru, 2015–2018
Foto: archiv autorky

Navždy spolu (2017–2019) / Karel Hynek Mácha

Zájem o cesty krajinou, poutnictví a deníkovou tvorbu přivedl autorku blíže k osobnosti básníka Karla Hynka Máchy[14]. Autorka řadu míst spojených s Máchovými cestami navštívila a nadále s nimi pracuje. Postupně vznikají rozličné soubory fotografií odkazující mimo jiné na básníkovu přítomnost v krajině. V archivu autorky například najdeme fotografii *Smírčí kříž*, o němž se dozvídáme, že si ho zakreslil do svých poznámek Karel Hynek Mácha při svých toulkách krajinou u Nové Paky v roce 1833.

V koláži *Navždy spolu* autorka reflektuje Máchův nenaplněný a předčasně uzavřený vztah ke snoubence Lori. Nahlíží Máchu jako postavu toužící, někdy až naturalisticky líčící milostné hrátky, které jsou vzdálené mýtu romantického básníka. Propojuje Máchovu domnělou podobu s podobou Lori a převrstvuje je intimními zápisky z jeho deníků a dopisů. Jolana Havelková zde opět pracuje s textem společně s obrazovým materiálem. Při podrobném zkoumání textu lze na některých místech přečíst jednotlivá slova z Máchova deníku.[15]

S těmito pracemi také souvisí dřívější autorčina díla odkazující k malířství: Jolana Havelková se vztahuje k francouzskému malíři a vůdčí postavě malířského realismu Gustavu Courbetovi[16] a jeho obrazu Dobrý den, pane Courbete[17] a k německému romantickému malíři Casparu Davidu Friedrichovi[18] a jeho dílu Poutník nad mořem mlhy.[19] Autorka tyto práce přímo cituje a rozvíjí ve svých pracích se stejnými názvy (2017). Zajímá ji odkaz těchto autorů, díla zasazuje do pozměněných kulis.

Smírčí kříž, Přibyslav u Nové Paky, černobílá fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2020
Foto: archiv autorky

[14] Karel Hynek Mácha. 1810–1836. český básník a prozaik, zakladatel moderní české poezie.
[15] Navždy spolu (a také *Volání do lesa*) bylo vystaveno v Severočeské galerii výtvarného umění v Litoměřicích na výstavě *Máchovskou krajinou*. Kurátorkou výstavy byla Alena Beránková. *Máchovskou krajinou*. Litoměřice, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích, 5. 6. – 6. 9. 2020.
[16] Courbet Gustav. 1819 – 1877. Francouzský malíř. Je považován za vůdčí postavu francouzského malířského realismu 19.století.
[17] *Dobrý den, pane Courbete*. Olej na plátně. 1854.
[18] Friedrich Caspar David. 5.9. 1774 – 7.5. 1840. Německý malíř a kreslíř. Přední představitel krajinomalby německého romantismu.
[19] *Poutník nad mořem mlhy*. Kolem r. 1818.

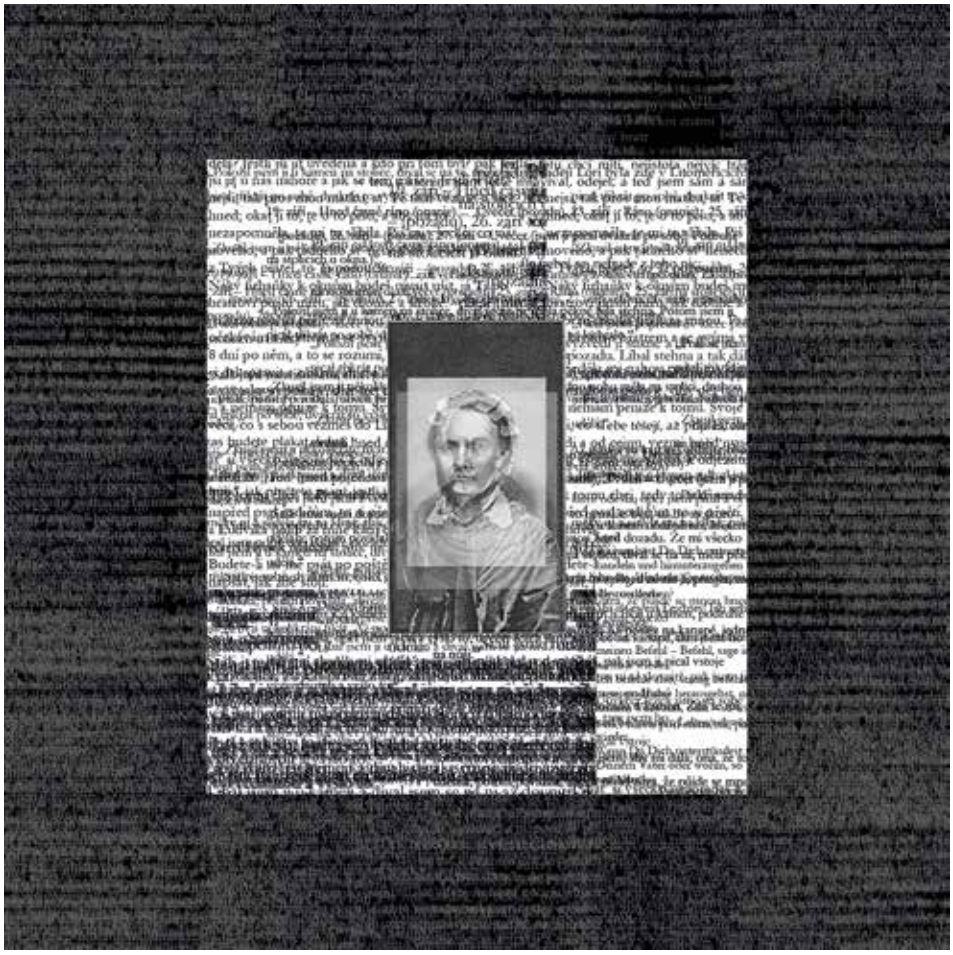

Navždy spolu, fotografie, koláž, pigmentový tisk na papíru, 2017–2019
Foto: archiv autorky

Šperky (2015–2018)

Jolana Havelková zaznamenává reliéfní plastové obaly od různých potravin, tedy předměty určené k třídění a ekologické likvidaci. Staví je do jiného kontextu, mění tak jejich význam. Z elementární struktury vznikají abstraktní obrazce. Banalitu obalových materiálů autorka s trochou nadsázky povyšuje na drahocennou věc, vdechuje jí druhý život. Předměty vystupují z temnoty pozadí snímků, výsledné provedení pigmentového tisku pak podtrhuje jejich výraznou vizualitu. Práce se pohybují v oblasti minimalismu a geometrické abstrakce.

Instalace výstavy
Nemluv na mne tak složitě
Galerie GASK / Přesahy grafiky,
Kutná Hora, 2018
Foto: Tomáš Souček

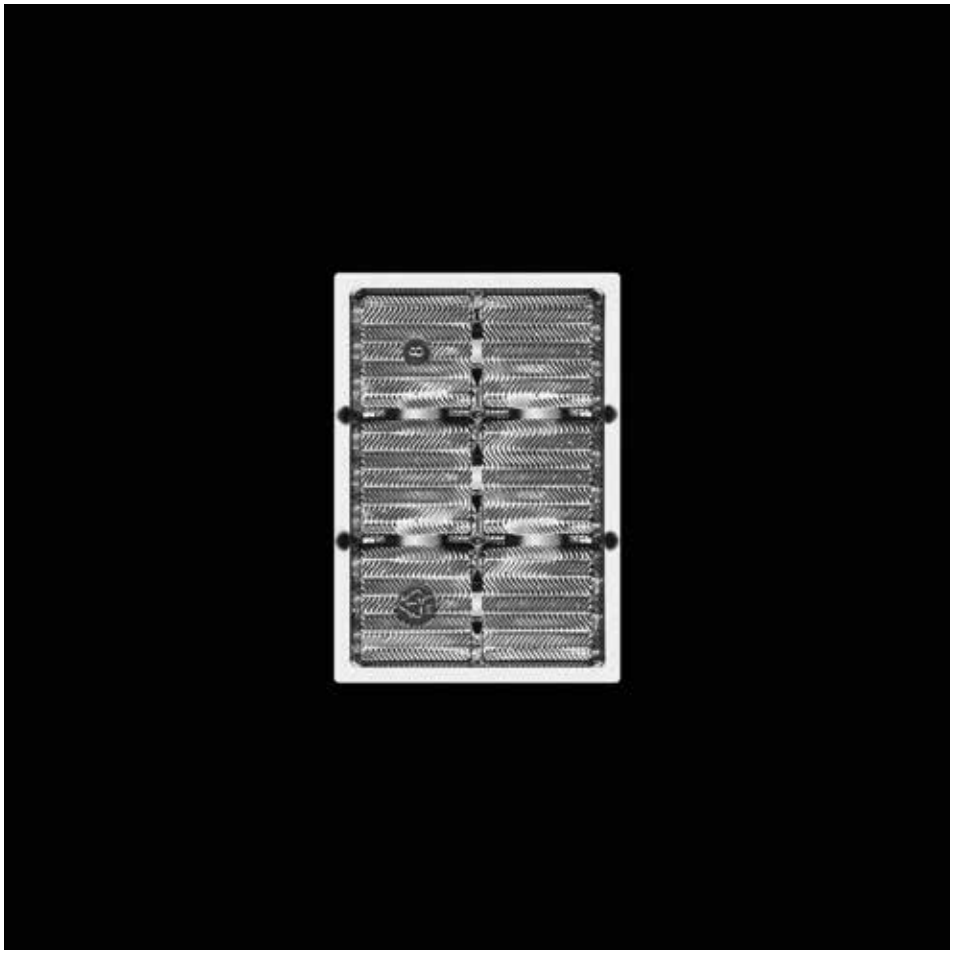

Šperk No. 11, fotografie, kombinovaná technika, pigmentový tisk na papíru, 2015–2018
Foto: archiv autorky

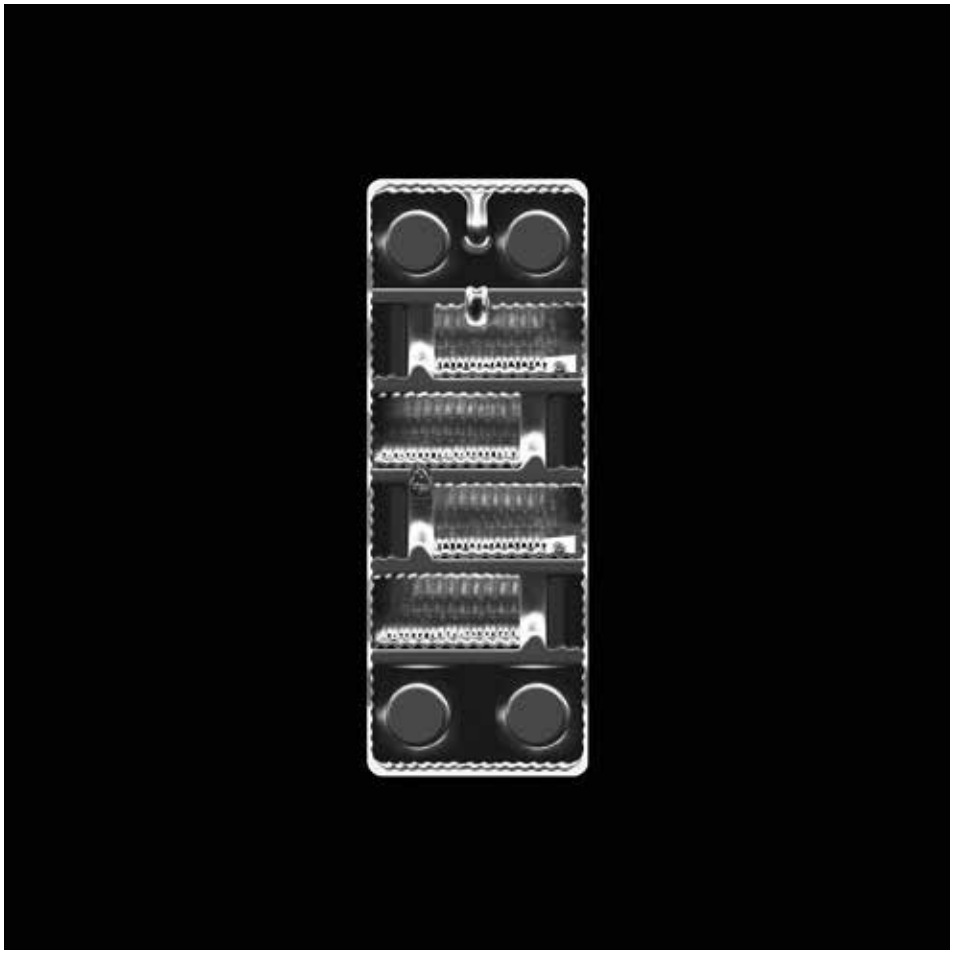

Šperk No. 53, fotografie, kombinovaná technika, pigmentový tisk na papíru, 2015–2018
Foto: archiv autorky

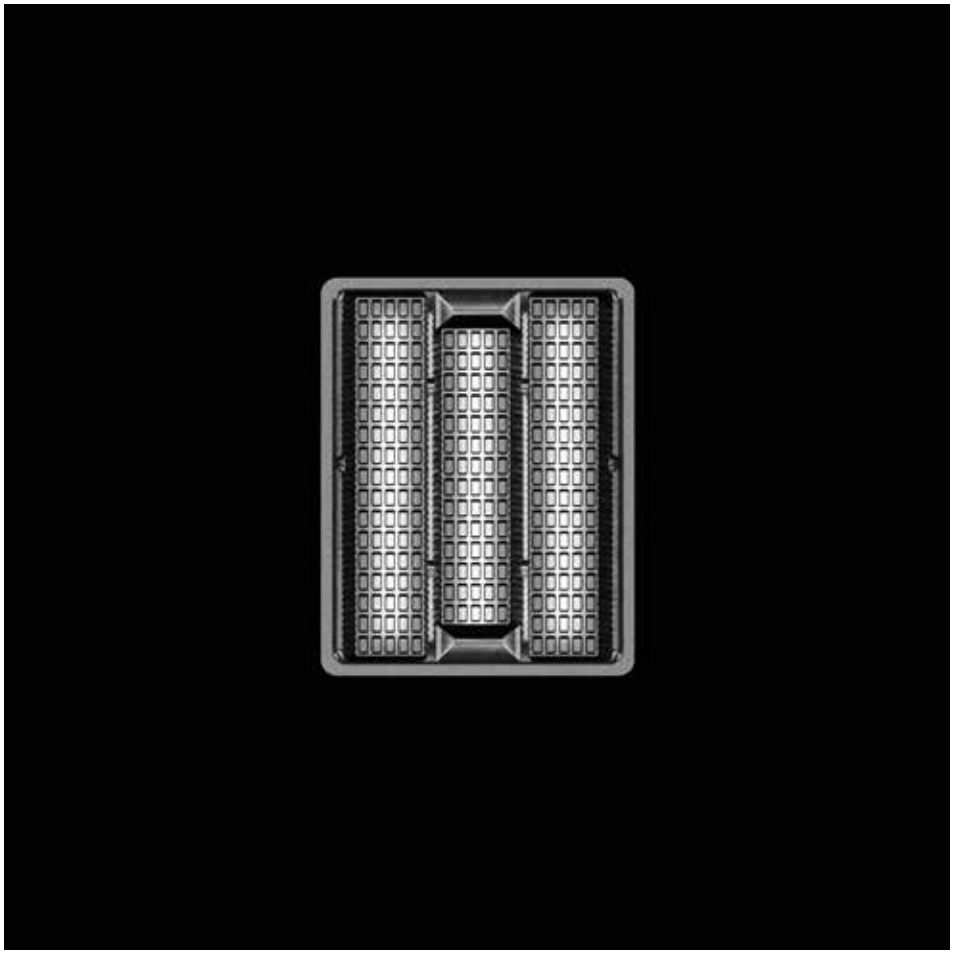

Šperk No. 54, fotografie, kombinovaná technika, pigmentový tisk na papíru, 2015–2018
Foto: archiv autorky

Možnosti paměti (2018)

V souboru *Možnosti paměti* autorka pracuje s rodinným archivem, ve kterém reflektuje náhodný nález několika krabic fotografií svých příbuzných. V jednotlivých kazetách byly uloženy vždy podobné monotematické snímky. Jolana Havelková každou fotografii zpracovala a začala je postupně vrstvit na sebe. Snímek, který určoval obsah jednotlivých krabic (byl v nich uložen nahoře), je prolnutý s rastrem, a vystupuje tak ze struktury obrazu. Vzniklé graficky pojaté obrazy mohou připomínat například archiv vyfotografovaný z boku.

Autorka se v této práci dotýká situací a příběhů osobní povahy a zamýšlí se nad různými otázkami, které se týkají rodiny (dětství, paměť, tradice).[20]

Z instalace výstavy **Možnosti paměti**,
Galerie města Kolína, 2022
Foto: archiv autorky

[20] Snímky byly mimo jiné vystaveny na autorské výstavě *Možnosti paměti* v Kolíně. Havelková, Jolana. *Možnosti paměti*. Kolín, Galerie města Kolína, 19.4. – 24.6.2022.

Možnosti paměti, fotografie, koláž, pigmentový tisk na papíru, 2018
Foto: archiv autorky

Řeky (2019–dosud)

V souboru *Řeky*, který začal vznikat v roce 2019, se Jolana Havelková zabývá českými a moravskými toky. Klade si za cíl vytvořit jejich „portrét". Fotografuje hladinu, pod hladinou, klade fotografický papír do vody a následně propojuje více vrstev v jeden obraz. Zaznamenává dna řek, snaží se dostat dovnitř vody, uchopit její skupenství, zastavit ji v čase. Autorčina cesta vede nejrůznějšími místy kolem řek, ve dne, v noci, za každého počasí a v rozdílných ročních obdobích. Každou řekou se zabývá dlouhodobě, snaží se také poznávat krajinu kolem jejího toku. Obraz řeky je partiturou, která následně slouží jako podklad pro další spolupráci se zvukovými umělci či s hudebníky různých žánrů. Vznikají tak mj. hudební nahrávky, zvukové sekvence a kompozice, v některých se také objevují zvuky konkrétních toků či jejich okolí.[21]

Kurátorka Lucie Šiklová uvádí v textu k výstavě *VODA*[22] studii filosofa a spisovatele Gastona Bachelarda,[23] vydanou pod titulem *Voda a sny*[24] v Paříži roku 1942, a rozvíjí představu vody jako živlu disponujícího materializující obrazností. V substanci vody rozpoznává určitý druh niternosti, velmi odlišné od niternosti, jakou sugeruje „hloubka" ohně nebo kamene. Tato proměnlivá a materializující substance je v ohnisku zájmu hlavního výstavního projektu *VODA*.[25]

„Když jsem snival u řeky, zasvětil jsem svou obraznost vodě, čiré zelené vodě, vodě, kterou se zelenají louky. Nedokážu usednout u potoka, aniž upadnu do hlubokého snění, aniž pocítím dávné štěstí… Nemusí to být potok u nás doma, voda u nás doma. Ze všech pramenů vyvěrá stejná vzpomínka."[26]
Gaston Bachelard

Z instalace výstavy, **Řeky**,
Galerie Benedikta Rejta, Louny, 2022
Foto: archiv autorky

Autorka s Vladimírem Mertou
v hudebním studiu v Praze, 2023
Foto: Ivan Kotačka

Fotografie na straně 58-59:
Řeky, Lužnice, černobílá fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2022 Zvuková kompozice: Jan Trojan
Foto: archiv autorky

[21] Hudba, zvuk: Quido Sen (Vltava, 2019), Lucie Vítková (Sázava, 2019), Sonja Vectomov (Labe, 2020), Martin Janíček (Radbuza, 2020), Milan Guštar (Ohře, 2021), Lukáš Kuta (Mže, 2020), Jan Trojan (Lužnice, 2022), Petr Vrba (Berounka, 2022), Filip Jakš (Jizera, 2022), Vladimír Merta (Otava, 2023), Matěj Kolář (Jihlava 2023).
[22] Audio-vizuální cyklus s názvem *Voda* byl vystaven v Galerii Benedikta Rejta v Lounech, kurátorkou výstavy byla Lucie Šiklová. *Voda*. Louny, Galerie Benedikta Rejta, 23.3. 2022 – 11.9. 2022.
[23] Gaston Bachelard. 27.6. 1884 – 16.10. 1962. Francouzský filosof a spisovatel 20. století.
[24] BACHELARD, Gaston. *Voda a sny: esej o obraznosti hmoty*. Praha: Mladá fronta, 1997.
[25] Šiklová Lucie. Text k výstavě *VODA*. Louny, Galerie Benedikta Rejta.
[26] *Voda*. Louny, Galerie Benedikta Rejta, 23. 3. 2022 – 11. 9. 2022. www.gbr.cz.

Řeky, Berounka, černobílá fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2022
Zvuková kompozice: Petr Vrba
Foto: archiv autorky

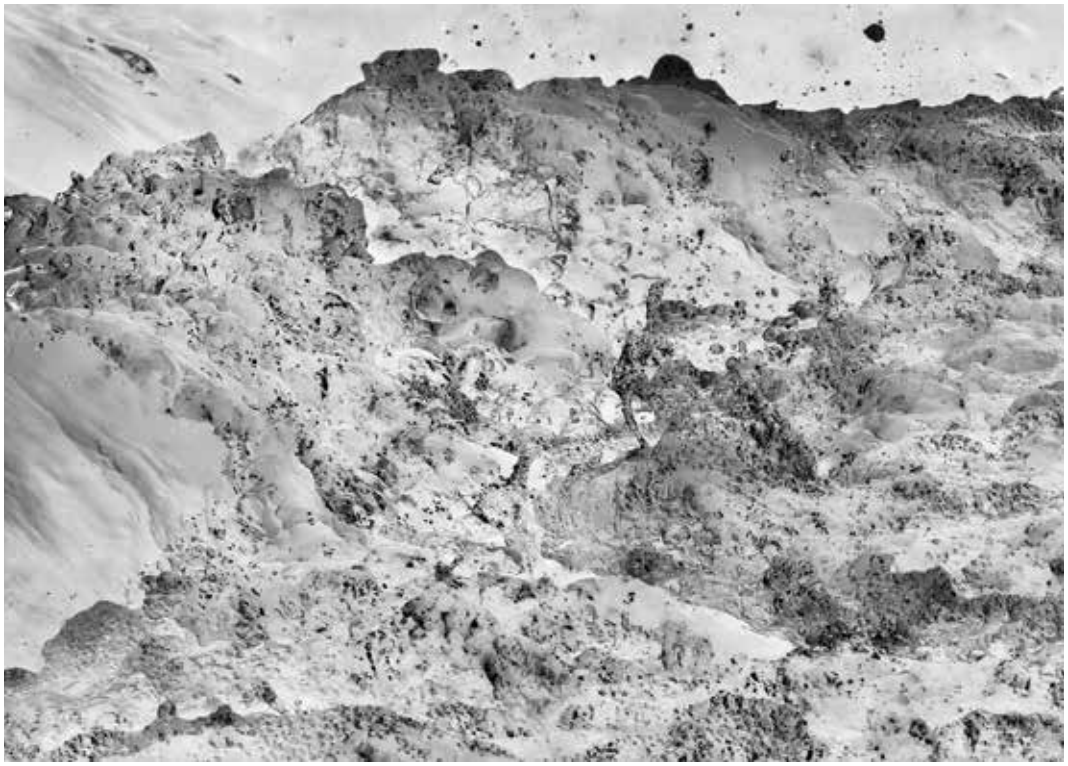

Řeky, Vltava, černobílá fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2019
Zvuková sekvence: Quido Sen
Foto: archiv autorky

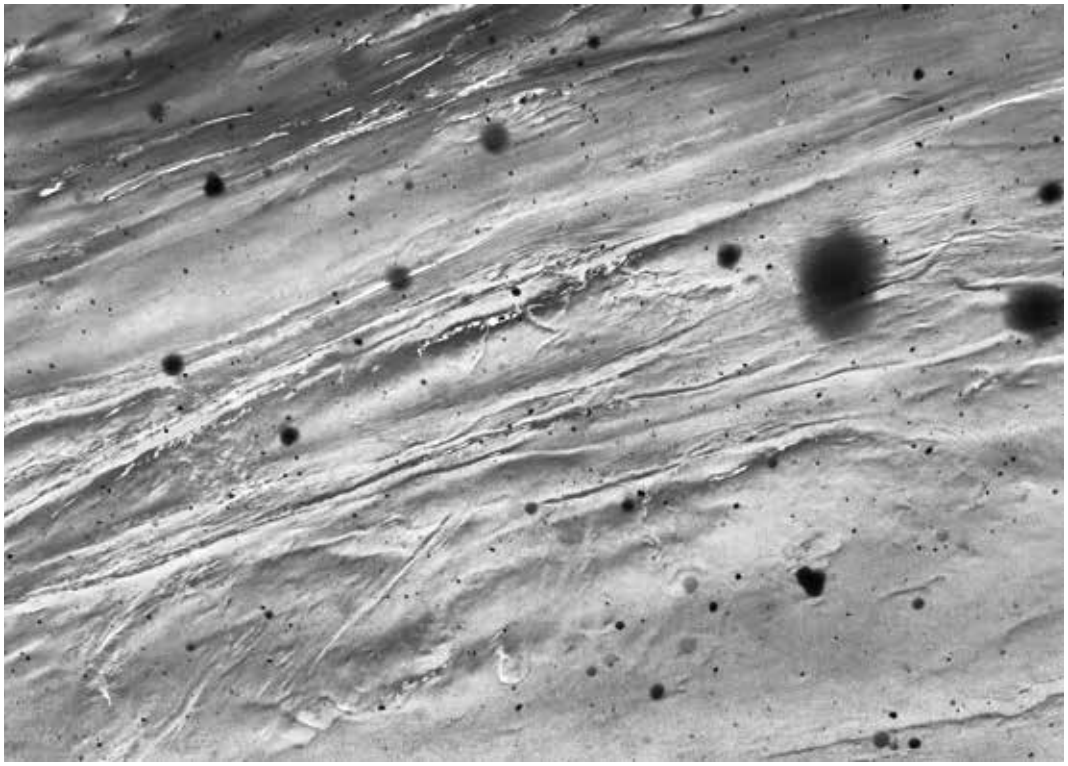

Řeky, Ohře, černobílá fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2021
Generativní kompozice: Milan Guštar
Foto: archiv autorky

Sběr na Kuňce (1998/2019), Naopak (2019)

Jolana Havelková průběžně fotografuje krajinu, přírodu, nejrůznější detaily, území dotčená lidmi (mj. lomy, uhelné doly). Vytvořila řadu souborů; za všechny jmenujme černobílé analogové fotografie *Co zbylo z léta* (2000) a dosud nevystavený (pracovně nazvaný) soubor *Bez názvu*, ve kterém zaznamenává především krajinné detaily.

Většinou s fotografickými záznamy dál pracuje, jako je to v dílech *Naopak* (2019) či *Náhodná chyba* (2018–dosud). Ve druhém jmenovaném souboru zpracovává nápadné odlišnosti rostlin (napadených například škůdci).

V roce 2019 se po letech vrátila na Kunětickou horu. „Kuňka" je místem, kde se vegetace utvářela v závislosti na specifickém geologickém podloží. V bezprostřední blízkosti hradu se nachází rostliny odlišné od okolní polabské krajiny. Soubor *Sběr na Kuňce* reaguje na původní herbář, který Jolana Havelková vytvářela v 80. a 90. letech 20.století.

Ke Kunětické hoře se váže také dílo *5E72*[27], které je převedením obrazu zakoupené pohlednice hory do textu, přesněji řečeno do hexadecimálního tvaru. Šifry, číselné klíče, kódy a texty, za kterými se může skrývat tajné sdělení. Autorka se zamýšlí nad relevantností informací a přenosu dat.[28]

[27] Kniha, která má 269 stran, s možností zpětného vyvolání snímku.

[28] Obě práce byly představeny na výstavě *Fenomén Kuňka* v domě U Jonáše v Pardubicích. Kurátorkou výstavy byla Tereza Nováková. *Fenomén Kuňka – Kunětická hora ze sbírek Východočeské galerie*. Pardubice, Dům u Jonáše, 4. 3. 2020 – 31. 12. 2020.

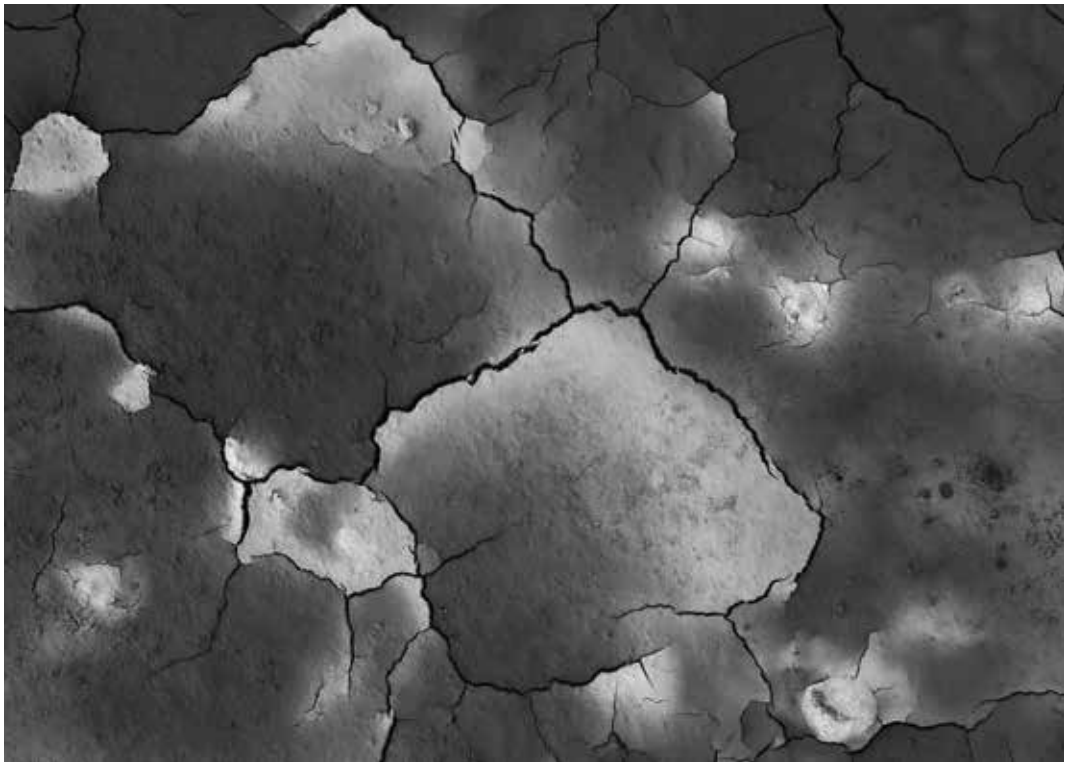

Bez názvu, černobílá fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2018–dosud
Foto: archiv autorky

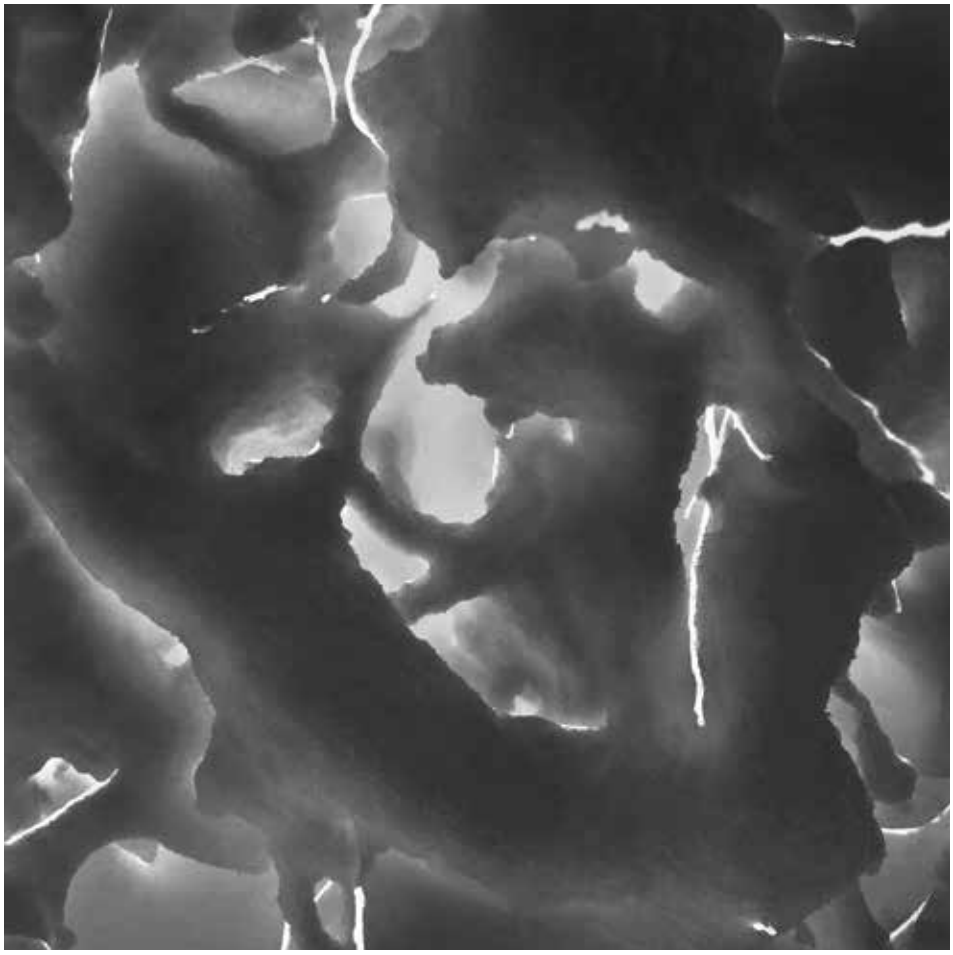

Naopak, černobílá fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2019
Foto: archiv autorky

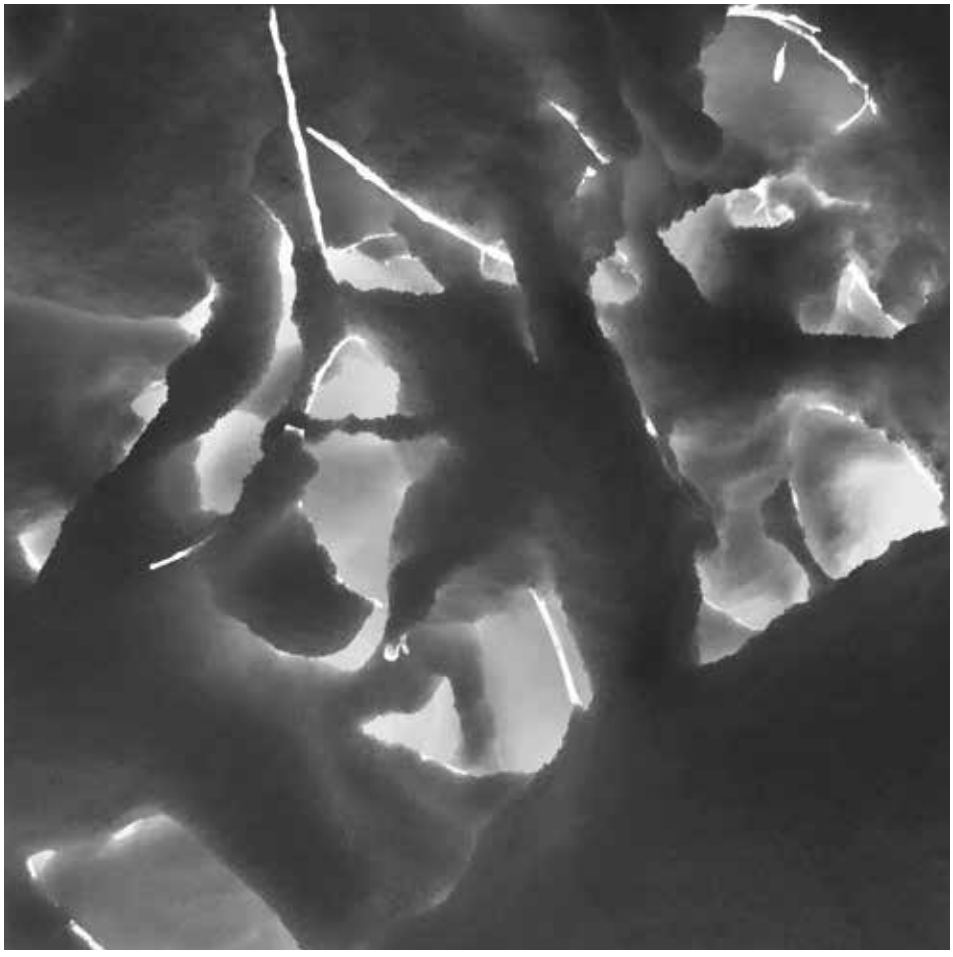

Naopak, černobílá fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2019
Foto: archiv autorky

Sběr na kuňce, černobílá fotografie, pigmentový tisk na papíru, 1998/2019
Foto: archiv autorky

Náhodná chyba, černobílá fotografie, pigmentový tisk na papíru, od roku 2018–dosud
Foto: archiv autorky

Odpustky (2018– dosud)

S květenou pracuje autorka také v konceptuálním souboru, v němž zobrazuje květiny, které dostává jako omluvu za různá nedorozumění. Soubor nazvala s trochou nadsázky *Odpustky*. Na snímky s jemnou tonalitou poznamenává tužkou právě tyto okolnosti, včetně datace (například od muže za hádku, od neznámé řidičky za odřené auto, za ostrou výměnu názorů s kamarádkou apod.). Květiny a jejich postupné uvadání vytváří společně s textem specifický deník autorky.[29]

Instalace výstavy **Florálie – V objetí květin**
Praha, Museum Montanelli, 2022
Foto: archiv autorky

[29] Soubor *Odpustky* a *Sběr na Kuřce* byly představeny na výstavě *Florálie – v objetí květin*), projekt dvou pražských institucí (Artinbox Gallery a Museum Montanelli).
Florálie – V objetí květin. Praha, Museum Montanelli, 27.4. 2022 – 15.9. 2022.
Kurátorkami výstavy byly Terezie Zemánková a Nadia Rovderová.

Odpustky, černobílé fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2018–dosud
Foto: archiv autorky

Sněží (2019–dosud), Chaos (2012/2018)

S přírodninami pracuje Jolana Havelková také v souboru *Sněží*. Vytváří fotogramy spadaného jehličí (případně také holých větví) přímo na místě v lesích zasažených kůrovcem – a to po celé České republice. Vznikají díla podobná kresbě, grafice. Tyto práce tématem přesahují směrem k filozofii udržitelnosti, stejně jako díla se souborným názvem *Situace* (2020–2022), ve kterých sleduje rozsah škod a úniku různých škodlivin koncentrace CO, SO_2, prachu apod. V díle *Chaos II*, kde jsou na první pohled neznatelně přeuspořádány světadíly, se autorka z různých perspektiv zamýšlí nad křehkostí života na Zemi.

Sněží / Vysočina, fotogram, pigmentový tisk na papíru, 2019
Foto: archiv autorky

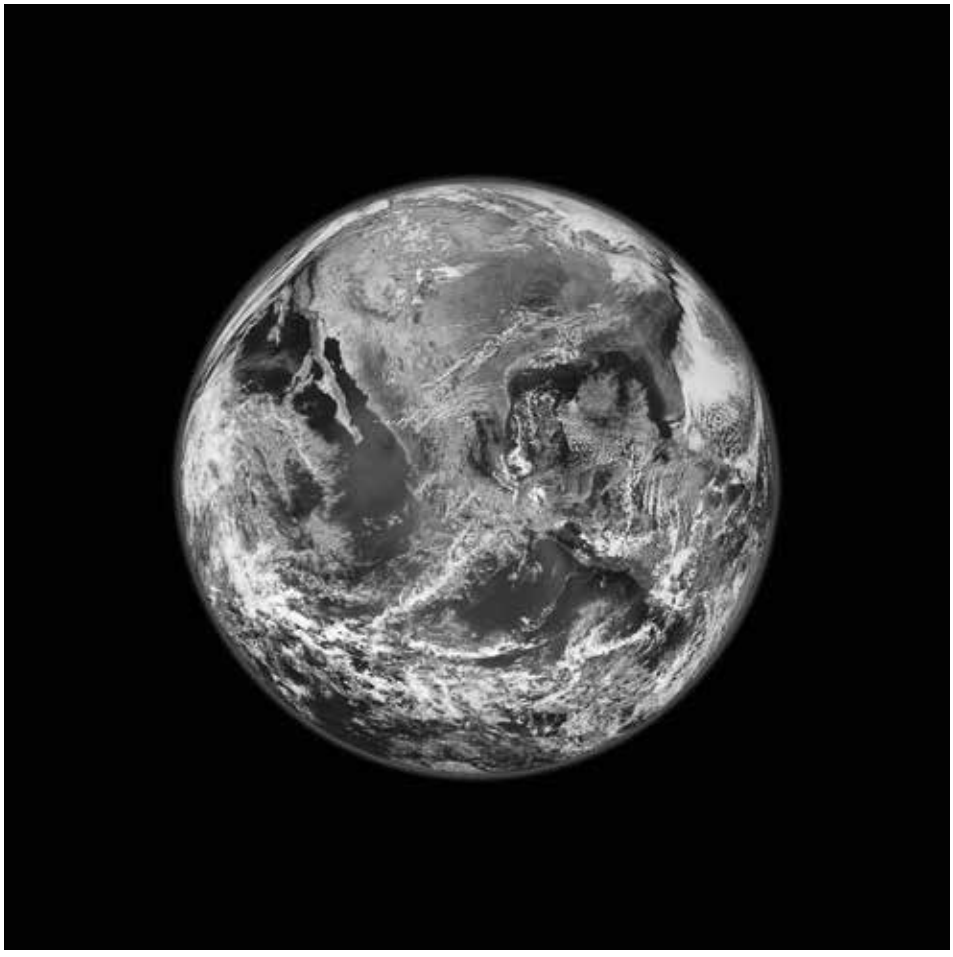

Chaos II, montáž, černobílá fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2012/2018
Foto: archiv autorky

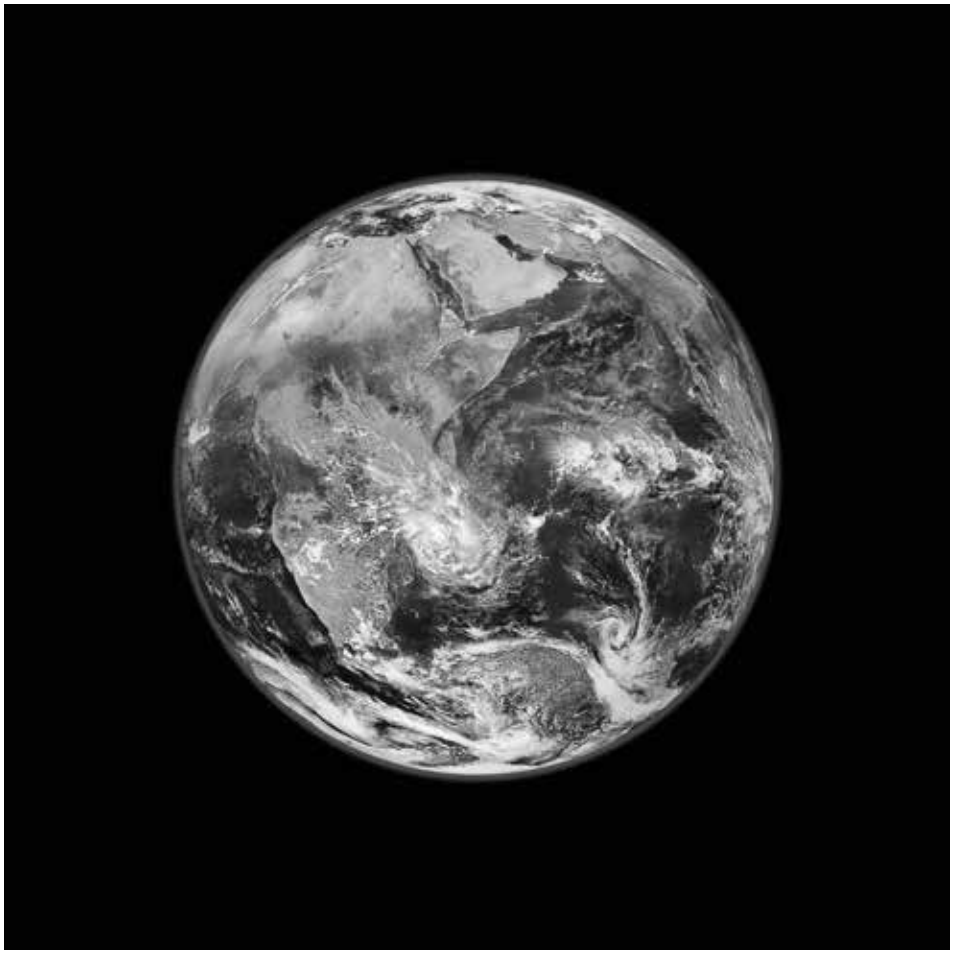

Chaos II, montáž, černobílá fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2012/2018
Foto: archiv autorky

Zprávy (2020–2022)

Autorka ve své tvorbě průběžně pracuje s portréty, s tvářemi lidí či s jejich detaily. V jejích dílech ale nejde o fotografie, které mají reprezentovat konkrétního člověka. Prostřednictvím těchto snímků, jež většinou nespadají do tzv. přímé fotografie, formuluje především nejrůznější otázky, poukazuje na děje mezi lidmi. V souboru nazvaném (zatím pracovně) *Zprávy* zaznamenávala v období 2020–2022, tedy v době kovidové pandemie a války na Ukrajině nejrůznější informace a zprávy v televizi. Povšimla si čím dál častějších výpadků digitálního signálu. Právě v této komplikované době jí přišlo symptomatické, že se informace slévaly do jednoho obrazu, navzájem se překrývaly, mátly diváka, vytvářely až pitoreskní obraz doby. Soubor nebyl dosud vystaven.

Zprávy, fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2020–2022
Foto: archiv autorky

Procházky č. 1–4 (2020–dosud)

Jednotlivé fotografie ze souboru *Procházky* jsou mnohovrstevnatým deníkovým záznamem. Jedná se o introspektivní mozaiku zážitků, které jsou pro autorku připomenutím jedinečných okamžiků. Někdy jde o zásadní příběhy, jindy jen o letmé doteky situací, na které: *„nejde zapomenout.“*[30] Její cesta vždy vedla z domova na místo určení, převážně z Kolína do Prahy. I když Jolana Havelková žila v Praze jen krátce, mnoho důležitých událostí se odehrálo právě v hlavním městě. Prolnutím desítek fotografií vznikají vrstvy paměti, tu poslední nakonec zahalí fotografií převážně abstraktní povahy. Jak sama říká: *„Nejvíce mě baví zaznamenávat obrazy, ve kterých není na první pohled zřejmé, kde jsou fotografované, a co na nich přesně je.“*[31]
V souboru i nadále pokračuje.[32]

[30] E-mailová korespondence Jolany Havelkové a Lucie Čejkové, 2023.
[31] E-mailová korespondence Jolany Havelkové a Lucie Čejkové, 2023.
[32] Soubor *Procházky* byl mimo jiné vystaven v Galerii Fotografic.
Havelková, Jolana. *Tady někde*. Praha, Galerie Fotografic, 6. 10. – 11. 11. 2021.

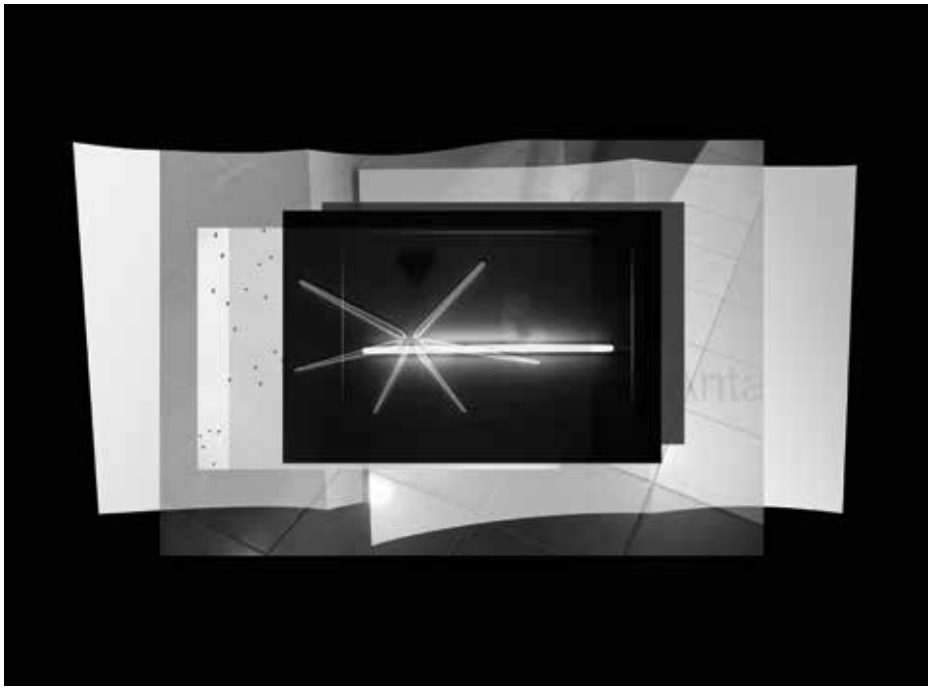

Procházka č. 1, fotografie, kombinovaná technika, pigmentový tisk na papíru, 2020–dosud
Foto: archiv autorky

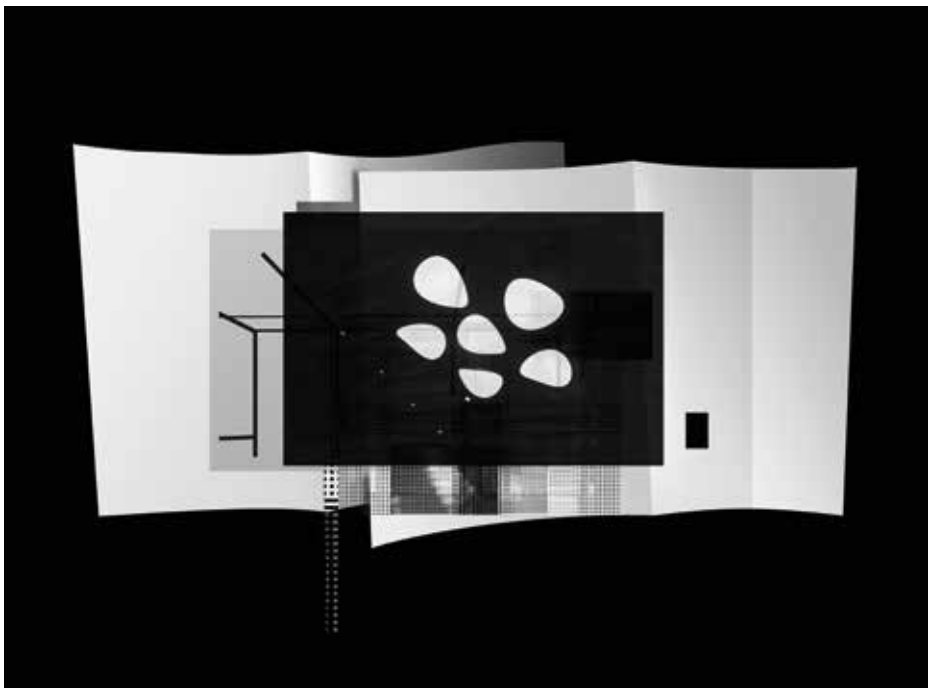

Procházka č. 2, fotografie, kombinovaná technika, pigmentový tisk na papíru, 2020–dosud
Foto: archiv autorky

Jeskyně, Naleziště, Lokalita (2017–dosud)

Jolanu Havelkovou přivedl zájem o dávnou minulost (geologii, archeologii a paleontologii) k tématu jeskyní, archeologických nalezišť a paleontologických lokalit.

Otisk jeskyně (2019–dosud)

Od roku 2019 autorka otiskuje stěny jeskyní a skalních převisů do hliněného podkladu. Zde přiložená fotografie se později stala partiturou pro hudební improvizaci hudebníka Lukáše Kuty, kterého Jolana Havelková přizvala ke spolupráci v rámci výstavy *Člověk v jeskyni*.[33]

Expozice představila umělecká díla třicítky současných umělců a umělkyň po boku paleontologických, archeologických a historických muzejních exponátů zapůjčených z Moravského zemského muzea, Muzea v Hořicích a Muzea Blanenska.

„Skály, žleby, jeskyně, propasti, propadání, závrty – tyto geologické útvary nás odedávna fascinují, vyvolávají úžas i bázeň. Obdivujeme na nich nezměrnou sílu, se kterou příroda modeluje krajinu. Tváří v tvář ohromným jeskynním systémům či propastem cítíme vlastní malost a konečnost. Tito mlčenliví svědkové dávné minulosti jsou neustálým zdrojem vědeckého i duchovního poznání. Jsou muzeem i chrámem. Můžeme v nich číst jako v knihách. V knihách, ve kterých však chybějí listy. Naštěstí neustále nacházíme stránky nové a nové. Jeskyně je metaforou nitra, mysli, podvědomí, zasutých vzpomínek, matčina lůna, jsou místem existenciálního uvědomění a introspekce, vnitřnostmi země, peklem i věčnou nicotou. V dávné minulosti jeskyně poskytovaly živým tvorům dočasné přístřeší. Netopýr, medvěd, lev, hyena, člověk i jiná zvířata nalezla v jeskynních své stálé domovy. Pro svou neprozkoumanost, tajemnost jeskyně byly a jsou dodnes zdrojem mýtů, kultů, pověr, moudrosti. Člověk v jeskyni – jeskyně v člověku.“[34]

Komentovaná prohlídka výstavy **Člověk v jeskyni**, Galerie Národní technické knihovny v Praze, 2022
Na fotografii mj. (zleva): Milan Mikuláštík, Jolana Havelková, Pavla Vaculíková, Zdeněk Skružný, Petr Králík
Foto: Ivan Kotačka

[33] *Člověk v jeskyni*. Praha, Galerie Národní technické knihovny, 24. 11. 2021 – 6. 2. 2022. Kurátory výstavy byli Jana Písaříková a Milan Mikuláštík.
[34] *Člověk v jeskyni*. Praha, Galerie Národní technické knihovny, 24. 11. 2021 – 6. 2. 2022. O výstavě. www.techlib.cz

Otisk jeskyně, černobílá fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2019–2021
Foto: archiv autorky

Jeskyně (2017–2021)

Na výstavě *Člověk v jeskyni* prezentovala autorka rovněž soubor, v němž jeskynní dutiny, úkryty a skalní převisy propojila s textovými informacemi o poloze a vzniku těchto míst.

Instalace výstavy **Člověk v jeskyni**,
Galerie Národní technické knihovny v Praze, 2022
Foto: archiv autorky

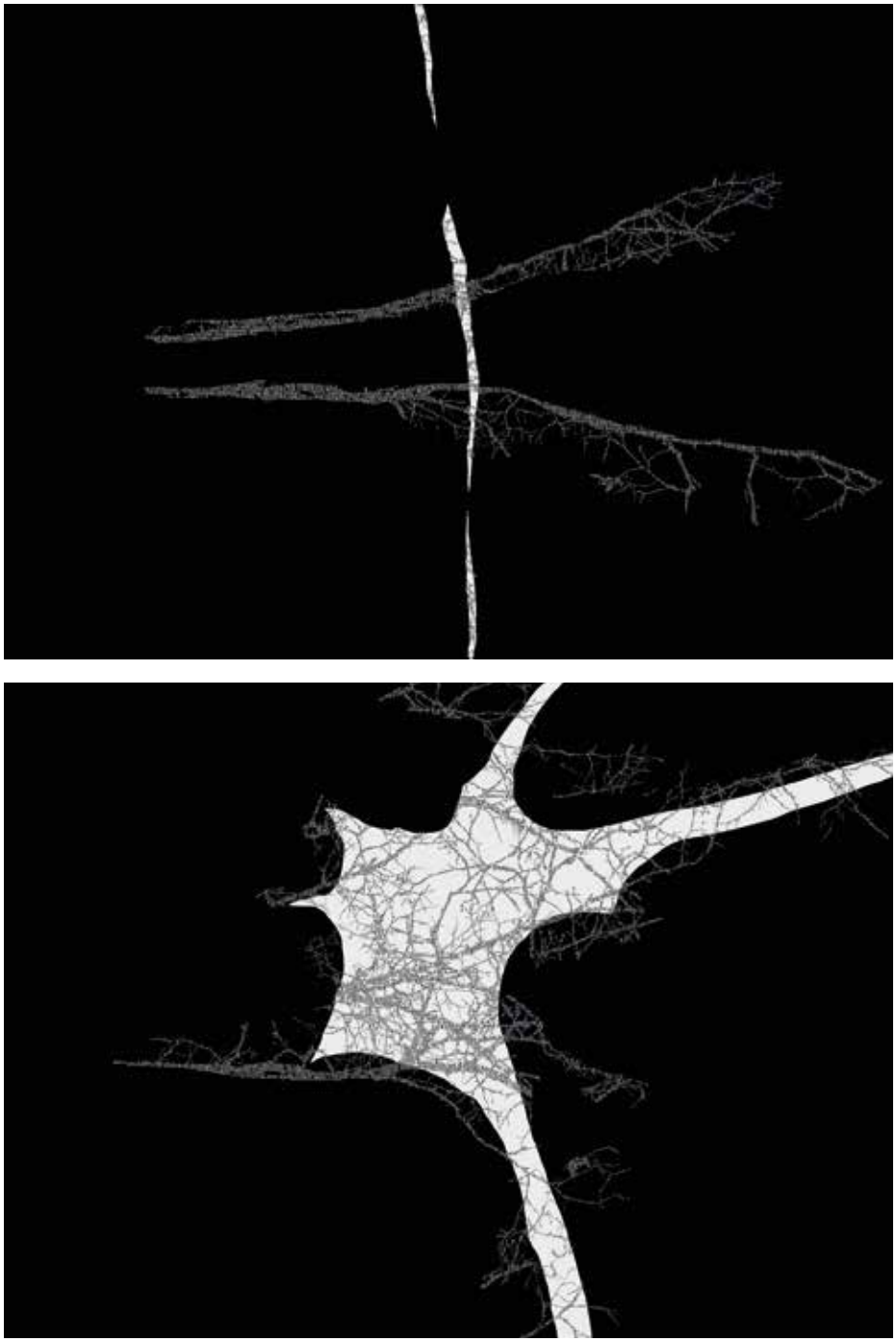

Jeskyně, černobílá fotografie, text, pigmentový tisk na papíru, 2017–2021
Foto: archiv autorky

Ledová jeskyně (2021)

Tato práce Jolany Havelkové reflektuje globální oteplování, které urychluje tání ledovců. Autorka se zaměřila na část Rhonského ledovce s odtávající jeskyní. Zaznamenává led, jenž je částečně zahalený do bílé tkaniny. Snaha proces tání ledovců zpomalit vede k pokrývání ledu speciální dva centimetry silnou bílou plachtou, která dokáže lépe odrazit sluneční záření, a proto se led tolik neohřeje a údajně méně odtává. Fotografie byla také vystavena na výstavě *Člověk v jeskyni*.

Ledová jeskyně, černobílá fotografie, pigmentový tisk na papíru, 2021
Foto: archiv autorky

Naleziště B, M, C, D (2022)

Jolana Havelková v tomto souboru pracuje s místem, s otisky (fotogramy) nálezů na vybraných archeologických nalezištích, kde původně stály například sídelní areály, hradiště či akropole (mj. Bylany u Kutné Hory, Miskovice, Cimburk u Kutné Hory, Dänemark). V jednotlivých obrazech se objevují artefakty z dávné minulosti. Ty pak autorka propojuje s topografickými záznamy či kresbami naznačujícími místo archeologických nalezišť. Sestavuje roviny těchto záznamů, prostupuje časem, vytváří subjektivní pohled na dané místo s odkazem na rodinný archiv.[35]

Výstava **ARTROOMS MORAVANY 4 - Nulový bod**
Moravany nad Váhom – Kaštiel, 2022
Foto. Archiv autorky

[35] *Naleziště* byla mj. vystavená v rámci výstavy *Nulový bod*.
Nulový bod – Pocta Moravianskej Venuši. Moravany nad Váhom – Kaštiel, Artrooms, 10.7. – 18.9. 2022.

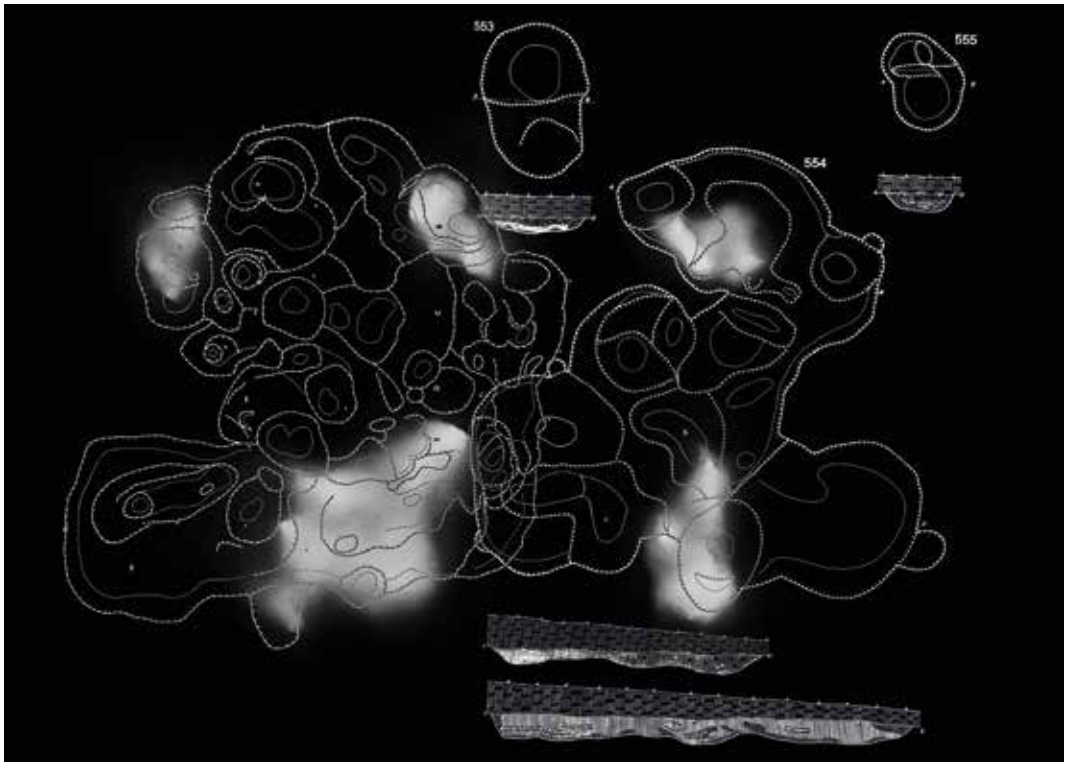

Naleziště B, černobílá fotografie, koláž, pigmentový tisk na papíru, 2022
Foto: archiv autorky

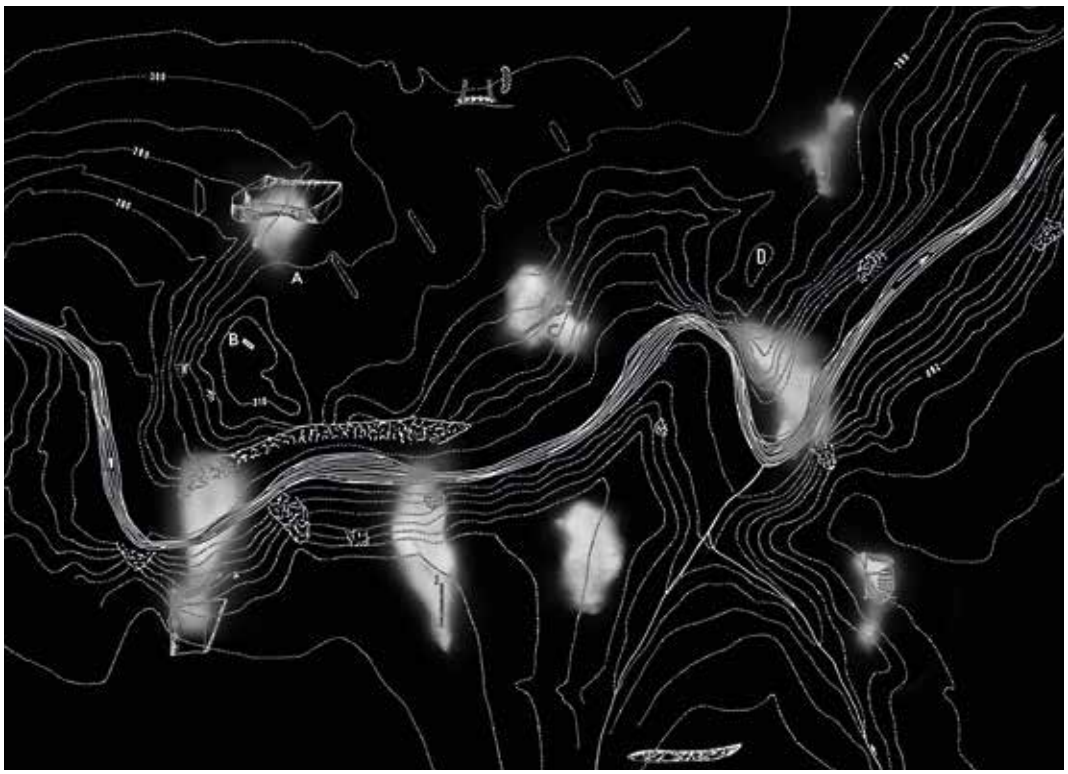

Naleziště C, černobílá fotografie, koláž, pigmentový tisk na papíru, 2022
Foto: archiv autorky

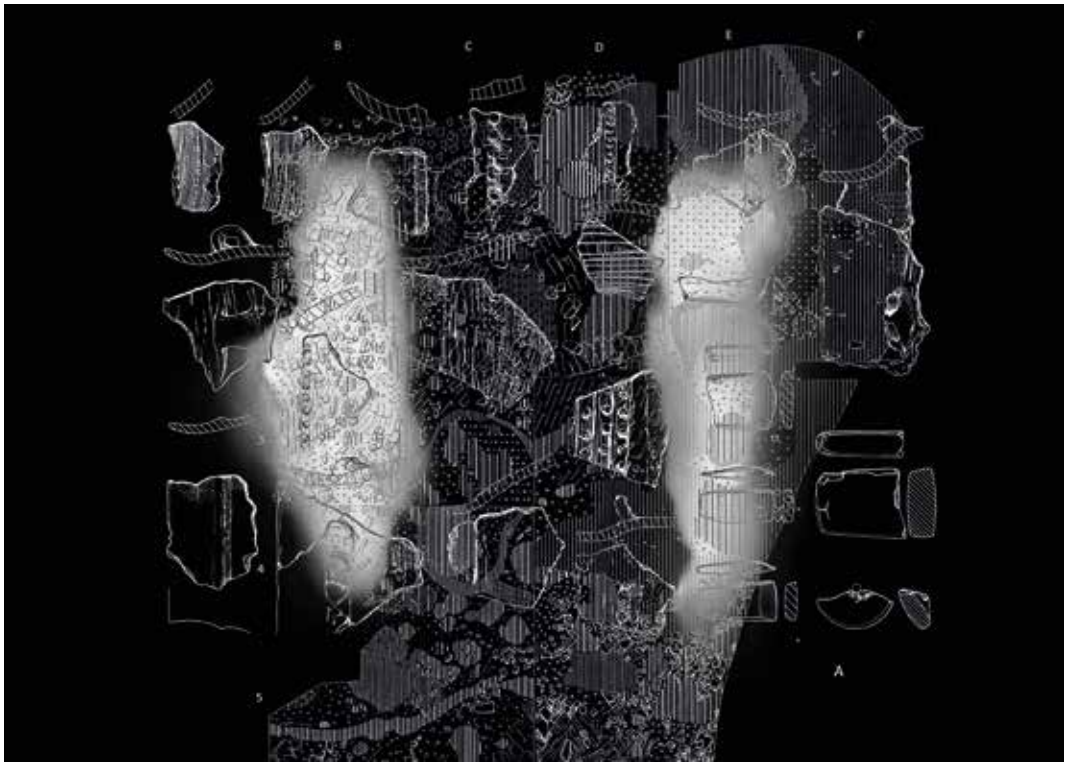

Naleziště D, černobílá fotografie, koláž, pigmentový tisk na papíru, 2022
Foto: archiv autorky

Naleziště N (2022–2023)

Tato práce, navazující na dříve zmíněnou tvorbu, reflektuje lokalitu na samém okraji Dolu Bílina, kde Archeologický ústav Akademie věd v Praze již několik let zkoumá zaniklou středověkou ves Nesvětice a rozsáhlé raně středověké pohřebiště. Autorka propojuje nálezy s mapami, průřezy krajinou a různými kartografickými symboly.

Naleziště N vzniklo v rámci spolupráce s Oblastním muzeem a galerií v Mostě.

Ke zmíněnému tématu se vztahuje také soubor děl *Planeta O, Planeta B* (2022–2023), reflektující ložiska hnědého a černého uhlí a jejich vliv na naše životy. Autorka pracovala s konkrétním nerostem v místě jeho původu a prolnula ho s textem, v němž se zabývá změnou krajiny po těžbě uhlí, poddolováním, zaniklými místy a obcemi.

Obě tyto práce byly prezentovány na výstavě *Héraikletův princip / Sto let uhlí v českém umění*.[36]

Kurátorka výstavy Magdalena Deverová píše: *„Málokterá surovina zaujímá v umění natolik výrazné postavení jako právě uhlí. Coby materiál představuje od prehistorie jednak základní výtvarný prostředek, jednak v současnosti celospolečenské kontroverzní téma. Logicky nejvíce rezonuje v regionech s uhelnou minulostí a ekologickou stopou, k nimž se řadí také Ústecko. Uhlí je prokletí i každodenní chleba, pozoruhodný třpytivý nerost i zdevastovaná krajina. Uhlí je prostředí politické lobby i zavalená šachta. Produkuje bohatství, a zároveň vymazává obce z mapy.“*[37]

[36] *Hérakleitův princip / Sto let uhlí v českém umění*. Roudnice nad Labem, Galerie moderního umění, 16. 06. – 22.10. 2023.

[37] Deverová, Magdalena. Slovo kurátora k výstavě *Hérakleitův princip / Sto let uhlí v českém umění*. www.galerieroudnice.cz

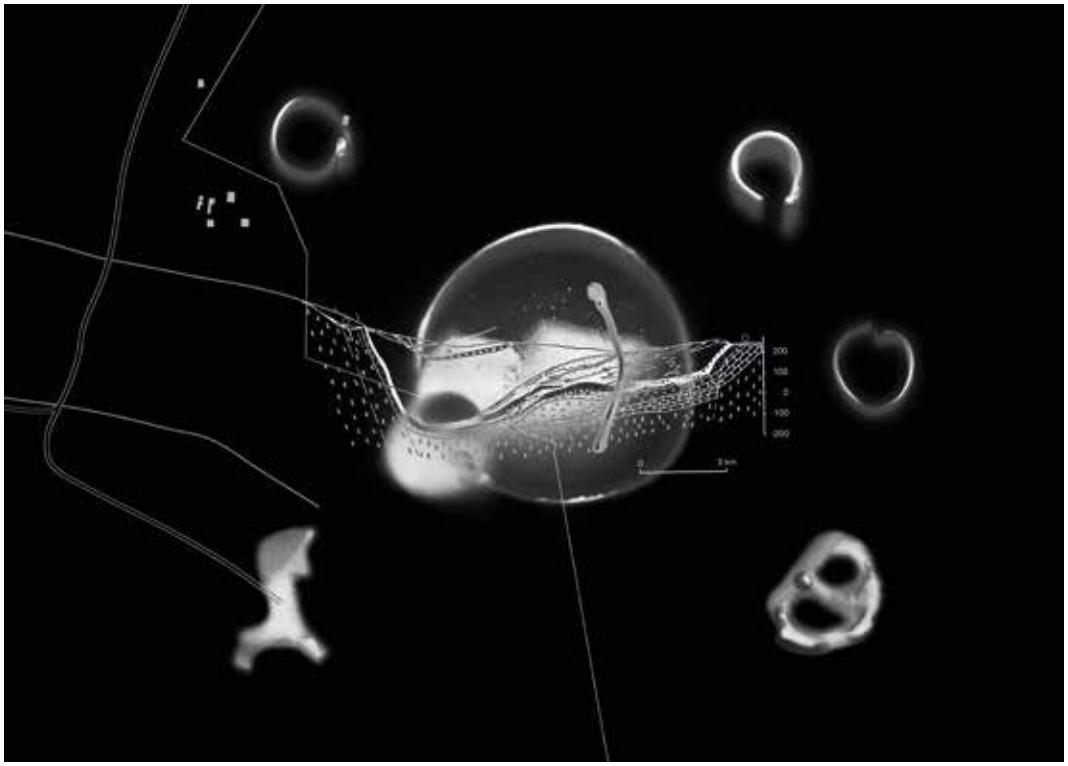

Naleziště N, pigmentový tisk na papíru, 2022–2023
Foto: archiv autorky

Lokalita Požáry, Kromusová stráň, Lobolitová stráň, Prastav (2022–2023)

Paleontologické bohatství okolí Řeporyjí inspirovalo Jolanu Havelkovou k uměleckému průzkumu blízkých nalezišť zkamenělin (Kromusová stráň, Lobolitová stráň, Prastav, Požáry). Autorka se zaměřila na fosilie s motivy fauny či jejich pozůstatky (mikrofosilie). Její práce kombinují fotogramy z nalezených materiálů a zkamenělin, jejich zobrazení, různé mapy a topografické symboly.[38]

Fotografie na straně 92-93:
Lokalita Lobolitová stráň, pigmentový tisk na papíru, 2022/2023
Foto: archiv autorky

[38] Na výzkumu spolupracovala s paleontology a geology (Stanislava Vodrážková, Jakub Vodička, Martina Nohejlová, Štěpán Rak, Ladislav Zedník).

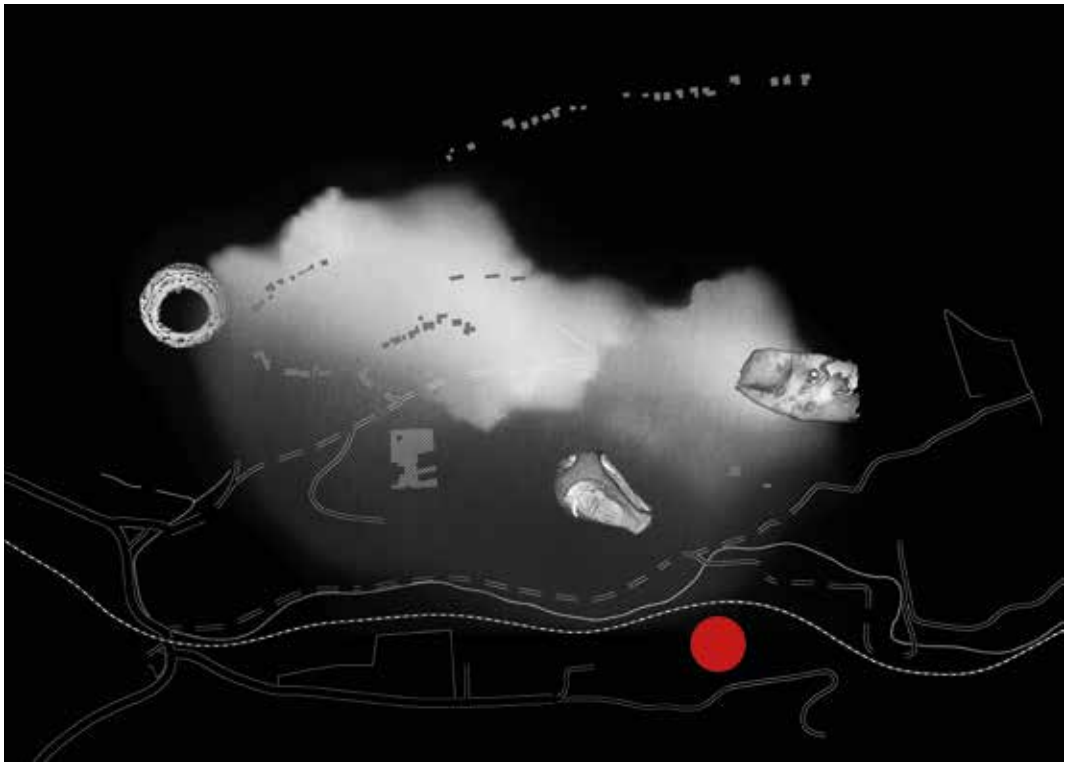

Lokalita Kromusová stráň, pigmentový tisk na papíru, 2022–2023
(poděkování Jakubovi Vodičkovi z Muzea Českého krasu v Berouně)
Foto: archiv autorky

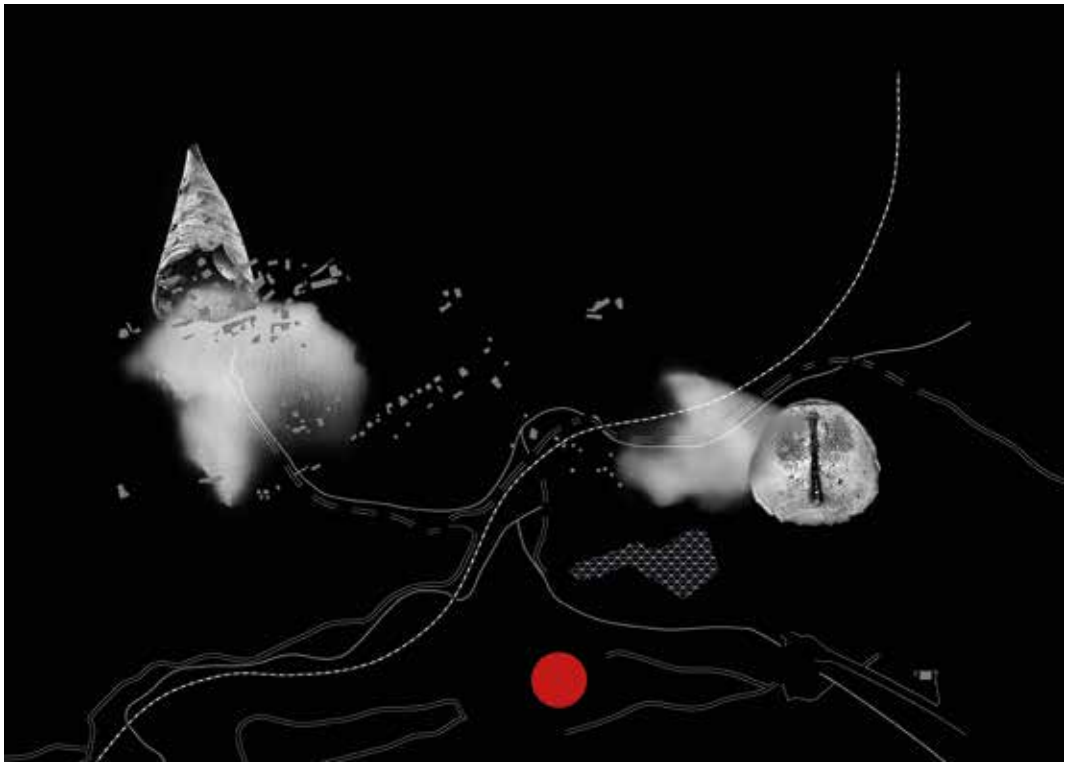

Lokalita Prastav, pigmentový tisk na papíru, 2022–2023
(poděkování Stanislavě Vodrážkové z Geologické služby v Praze)
Foto: archiv autorky

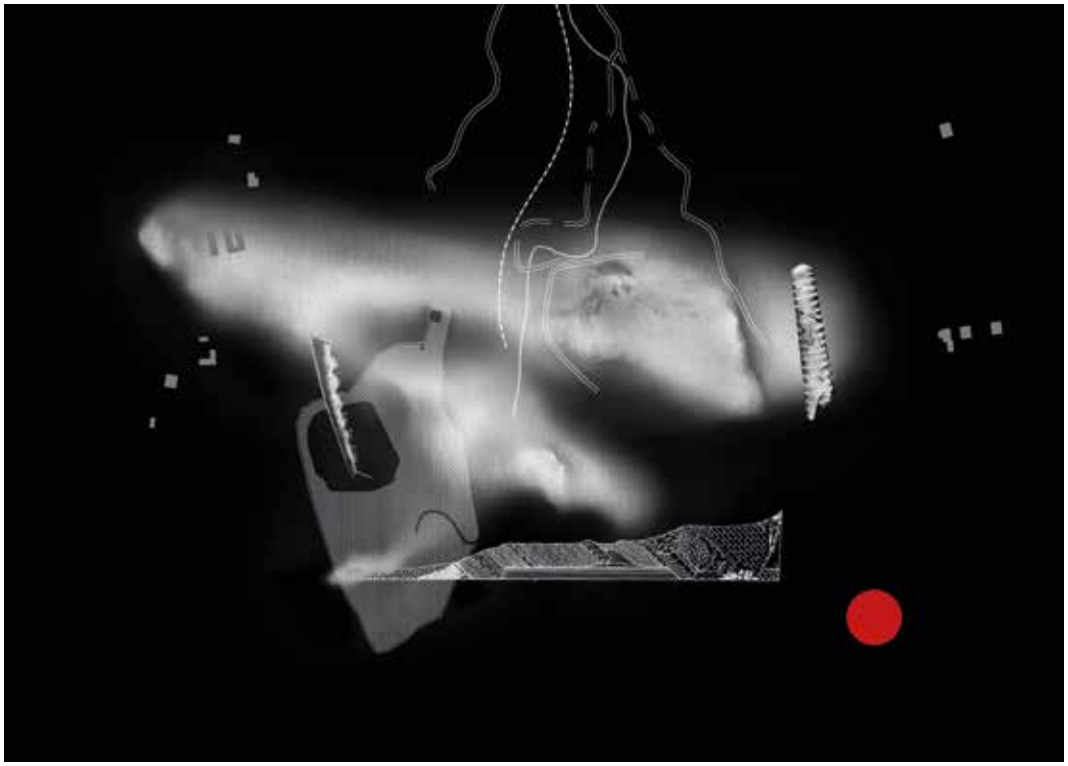

Lokalita Požáry, pigmentový tisk na papíru, 2022–2023
Foto: archiv autorky

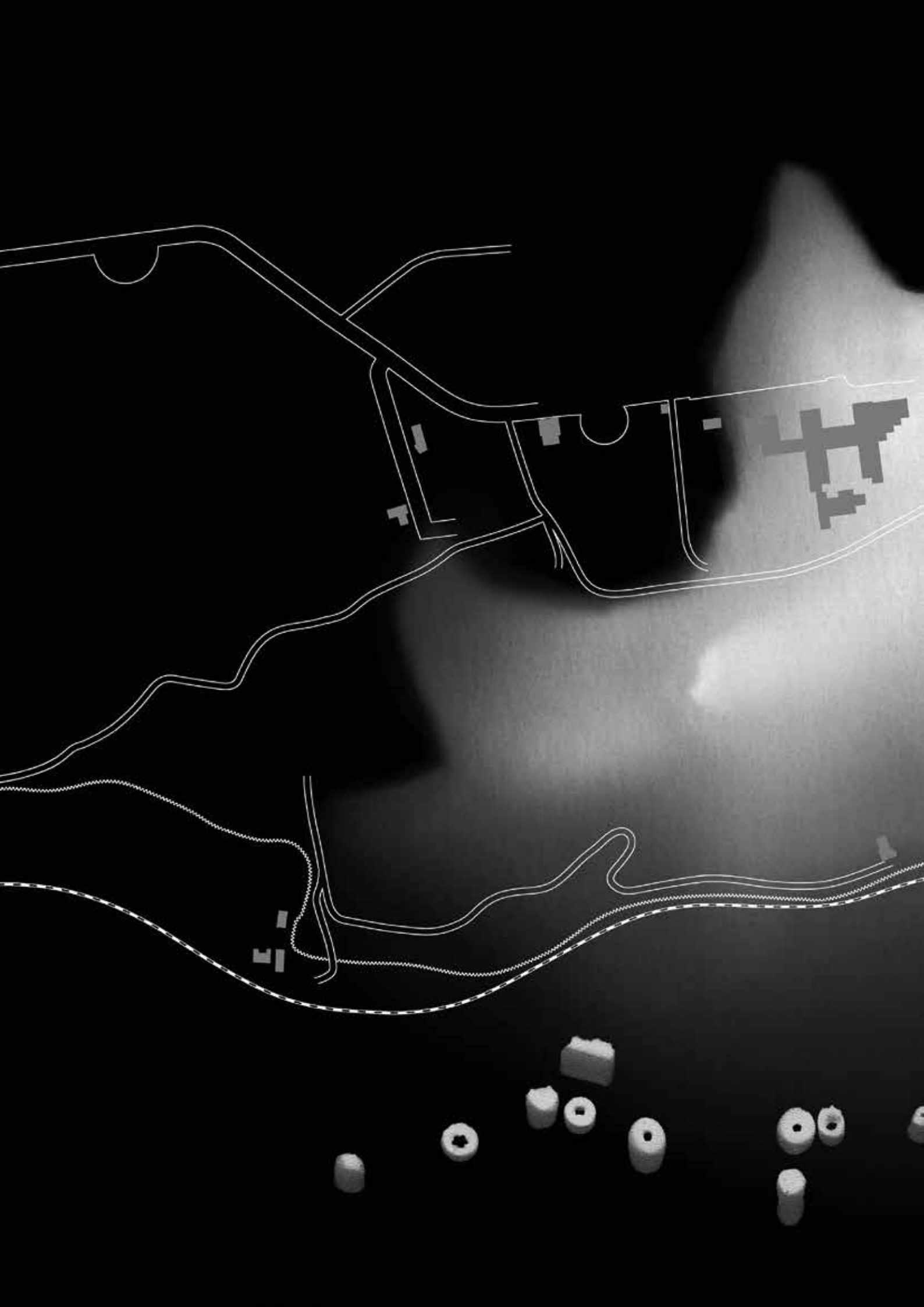

Sociálně--umělecké projekty, instalace, intervence

Jolana Havelková pracuje často i s jinými médii, což je zjevné i ze starších prací. Pohybuje se například v oblasti sociálně-uměleckých projektů, site specific instalace, využívá různých intervencí v prostoru. V její tvorbě se dají najít i performativní prvky. Pracuje také s videem, zajímá ji práce s textem.

Šest pohlednic (1995–dosud)

Rozsáhlý projekt je založen na komunikaci se širokým spektrem lidí; s náhodnými známými, přáteli, kolegy, umělci, rodinou, sousedy. Řada děl vznikla také při arteterapeutickém kurzu.

Na počátku projektu stála jedna nevydařená fotografie vytištěná na pohlednici (motiv byl zalitý černou barvou), kterou autorka začala rozdávat na kolínském náměstí už ve chvíli, kdy šla z tiskárny. V této aktivitě pokračovala řadu let, až do rozdání všech pohlednic.

Sama tuto akci a proces vzniku děl popisuje: *„Každý, kdo se tehdy ocitl na kolínském náměstí v bezprostřední blízkosti, obdržel šest stejných tiskovin (náhodný výběr počtu, snad že je šestka moje oblíbené číslo) a byl vyzván k jejich případnému užití či zpracování. V tu chvíli mě napadlo, že když pohlednice nebudu využívat, mohly by se stát inspirací, návodem, podkladem, matricí pro dotvoření artefaktu, kombinací či prolnutím mého díla i práce osloveného frekventanta. Věděla jsem také, že ne všichni oslovení budou ochotni na něco takového přistoupit či spolupracovat. Po čase se mi od některých zúčastněných začaly pozměněné tiskoviny vracet, jindy se odezva odehrála jen na verbální úrovni. Začalo se dít něco pro mě zcela mimořádného“.*[39]

Prostřednictvím komunikace a tvůrčího aktu vzniklo množství různorodých děl, obrazových i textových vyjádření a artefaktů, které jsou reflexí jednoho nepovedeného tisku. Jolana Havelková princip akce popisuje slovy: *„Část motivu, který na pohlednici zůstal, byl pro účastníka akce výzvou, výchozí pozicí, ale také určujícím prvkem ve zcela novém autorském pojetí. Někteří obsah fotografie přímo nereflektovali a vytvořili svébytné dílo, reagující například na funkci pohlednice. Účastníci akce využívají celou řadu postupů a technik – od jednoduchých gest a okamžitých nápadů až po komplikovanější a propracovanější díla. Vznikají fotografie, asambláže, kresby, koláže, výšivky, objekty, partitury, videozáznamy privátních akcí. Někteří autoři pracují s matérií přímo, někdy jsou však výsledná díla jen reakcí na darované pohlednice a je samé neobsahují (malba, text, hudební nahrávka). Mezi odevzdanými díly se objevují také záznamy či popisy akcí a postupů souvisejících se zpracováním pohledů. Určitou měrou se zde uplatňuje princip mail-artu. Jakékoliv autorské vyjádření i pouhé připomínky, včetně těch odmítavých a negativních, jsou rovněž součástí projektu.“*[40]

Z původně jednorázové akce (1995) se stala mnohaletá aktivita, projekt byl i několikrát prezentován.[41] Na dosud dvou uskutečněných výstavách spolupracovala s Terezií Petiškovou a Denisou Sedlákovou.

[39] Havelková, Jolana. Katalog k výstavě *Šest pohlednic*.
Havelková, Jolana a autoři. *Šest pohlednic*. Brno, Dům pánů z Kunštátu, 9. 6. – 26. 7. 2020.

[40] Havelková, Jolana. Katalog k výstavě *Šest pohlednic*.

[41] Unikátní sbírka *Šest pohlednic* byla poprvé v kompletní podobě vystavena v Poštovním muzeu v Praze. V roce 2020 se představila v Domě Pánů z Kunštátu v Brně.
Havelková, Jolana a autoři. *Šest pohlednic*. Praha, Poštovní muzeum, 3. 4. – 7. 7. 2019.
Havelková, Jolana a autoři. *Šest pohlednic*. Brno, Dům Pánů z Kunštátu, 9. 6. – 26. 7. 2020.

Šest pohlednic, J. H. a Vladimír Havlík, Bílé vlasy, černá kůže, fotoperformance, černobílá fotografie, 2014
Foto: archiv autorky

Šest pohlednic, J. H. a Václav Jirásek, Adobe Photoshop, fotografie, inkoustový tisk, 2019
Foto: archiv autorky

Šest pohlednic, J. H. a Kateřina Závodová, Obydlené pohlednice, kombinovaná technika, pohlednice, 2019
Foto: archiv autorky

Šest pohlednic, J. H. a Míla Preslová, Jiné světy, koláž, pohlednice, 2018
Foto: archiv autorky

Autorka s Denisou Sedlákovou na zahájení výstavy **Šest pohlednic** v Poštovním muzeu v Praze, 2019
Foto: Martin Smékal

Pod naším okýnkem (2007/2019)

Pro projekt *Pod naším okýnkem* autorka vybrala záměrně českou písničku, jednoduchou na zapamatování, se kterou se každý z nás (nejen) v dětství patrně setkal. Jolana Havelková oslovovala své známé, i náhodné kolemjdoucí, aby ji zazpívali. Vznikly nahrávky pořízené na mobilní telefon, v nichž je možné sledovat, jak se s tímto úkolem vypořádává různorodá skupina lidí.

Autorka se v této práci zabývá otázkou, nakolik v současné generaci zůstává zakořeněná tradice, vztah k hudbě. Hudební výchova je zavedena na každé škole a má v českých zemích tradici přinejmenším od baroka.

Tento projekt byl představen v rámci *Prague Biennale Projekt: Magic Carpets 2019 – Kompilace skutečností.*[42] Po celém prostoru Kampusu Hybernská byly nainstalovány obrazovky, zpěv jednotlivců se navzájem překrýval. Až po přiblížení se ke konkrétnímu člověku bylo patrné, co který účastník zpívá. Abychom se doopravdy slyšeli, musíme k sobě přijít blíž. Jak píše kurátorka projektu Elis Unique:

„Veřejný prostor současných měst, přesycený křiklavými upoutávkami a hesly, zrcadlí fragmentaci a paradoxně i vnitřní prázdnotu, jimiž trpí společnost. Kdy jste si naposledy užili absolutního ticha nebo viděli budovu v centru města bez reklam? “[43]

[42] *Prague Biennale Projekt: Magic Carpets 2019 – Kompilace skutečností.* Praha, Kampus Hybernská, 24. 5. – 8. 6. 2019

[43] Unique, Elis. Slovo kurátora k výstavě *Prague Biennale Projekt: Magic Carpets 2019 – Kompilace skutečností.*

Instalace výstavy **Pod naším okýnkem**, Prague Bienalle Project: Magic Carpets, 2019 – kompilace skutečností, Praha, Kampus Hybernská, 2019
Foto: Ivan Kotačka

Básně z dálnice (2008–dosud)

Jolana Havelková léta sbírá a zapisuje si sdělení z reklamních sloganů, které nachází v prostoru u českých silnic a dálnic. Na počátku stálo heslo *„Karma vás vítá“*, které si autorka poznamenala z reklamy umístěné u silnice mezi Prahou a Kolínem. *„Tehdy jsem pociťovala, že spěji ve svém životě k nějaké změně. A s trochou nadsázky řečeno – ve chvíli kdy takové heslo spatříte, příjemně vás překvapí.“*[44] Vzpomíná s humorem na počátek jejího zájmu o sbírání sloganů.

Tyto texty, které původně vymysleli copywriteři v reklamních agenturách, prezentovala autorka v roce 2021 u stanice metra Vltavská.[45] Texty na billboardech obvykle vybízejí ke změně života nebo uskutečnění nejrůznějších snů či motivují ke koupi nějakého produktu. Absencí předmětu reklamy se tato přivlastněná hesla stávají abstraktními, evokují jiný význam, jsou básněmi, hrou se slovy. Projekt vybízí rovněž k zamyšlení nad smyslem textů, které nás léta obklopují, a také nad tím, do jaké míry nás ovlivňují.

Texty, které autorka sesbírala, mají i zvukovou podobu. Jolana Havelková přizvala ke spolupráci herce Tomáše Jeřábka a Davida Dvořáka[46] a vzniklo sedm nahrávek, v nichž se z motivačních, konformních či absurdních sloganů staly etudy v podobě mluveného slova s prvky humoru a parodie.

Zahájení výstavy **Básně z dálnice**, Galerie Vltavská, Praha, 2021. Zleva: Marie Králová, Beata Šafková, Tereza Nováková, Jolana Havelková, Magdalena Juříková, Anna Švarc
Foto: Ondřej Besperát

Tomáš Jeřábek a David Dvořák při nahrávání mluveného slova k projektu **Básně z dálnice**
Foto: archiv autorky

[44] Havelková, Jolana. *Básně z dálnice*. Podcast *Na dotek* Petra Viziny z Aktuálně.cz. 5. 5. 2021.
[45] Havelková, Jolana. *Básně z dálnice*. Praha, Galerie Vltavská, 15. 4. – 25. 6. 2021. Kurátorkou výstavy byla Tereza Nováková.
[46] Společně se všichni setkali už v 90. letech 20. století, mj. při spolupráci na komponovaném divadelně-hudebním večeru v rámci autorčiny výstavy v Kolíně.

Básně z dálnice, Galerie Vltavská, Praha, 2021
Foto: archiv autorky

V tu chvíli (2018–2019)

Jolana Havelková byla v roce 2018 přizvána k projektu *Obměny a intervence*,[47] aby svým dílem vstoupila do stálé expozice *Stavy mysli / Za obrazem*, kterou připravil Richard Drury se svým týmem pro Galerii Středočeského kraje (GASK). Expozice vždy hostí autory, kteří intervenují do tohoto prostoru svými pracemi.

„Jedinečně koncipovaná sbírková expozice je založená na zrcadlení pestrého spektra citového a myšlenkového života člověka v uměleckých dílech i v myšlenkách široké škály autorů – od Konfucia až po anglickou punkovou kapelu Sex Pistols.“[48]

Snímky autorka pořídila přímo v prostorách expozice. Vytvořila soubor černobílých fotografií, na kterých je zachyceno měnící se světlo v prostorách stálé sbírky *Stavy mysli / Za obrazem*. Světlo zvenčí má vliv na vystavená díla uvnitř galerie, jež se navzájem zrcadlí, projektují své stíny na různá místa. Autorka sbírkové předměty zaznamenala v této neopakovatelné situaci a mnohdy také z nezvyklého úhlu pohledu. Společně s unikátním prostorem se rozehrály neopakovatelné obrazy, které zachycují vystavená díla právě v tu jedinečnou chvíli.[49]

Intervence **V tu chvíli**, expozice Stavy mysli/
Za obrazem, Galerie GASK, Kutná Hora, 2019
Foto: archiv autorky

[47] *Stavy mysli / Za obrazem – Obměny a intervence*. Kutná Hora, GASK, dlouhodobá expozice.
[48] Drury, Richard. Slovo kurátora. *Stavy mysli / Za obrazem – Obměny a intervence*. www.gask.cz
[49] Promítání několika desítek fotografií je vystaveno na stálé expozici *Stavy mysli / Za obrazem* v galerii GASK, spolu s autory jako je Zdeněk Kirchner, Antonín Pelc, František Hudeček a mnoho dalších. Intervenci lze najít v sekci *Spontánnost a Nezávislost*. Kurátorkou Intervence je Veronika Marešová.

V tu chvíli, promítané černobílé fotografie, 2018–2019
Foto: archiv autorky

Spolupráce s Lucií Vítkovou (2010–dosud)

S hudebnicí Lucií Vítkovou spolupracuje Jolana Havelková už od roku 2010, kdy ji oslovila pro spolupráci na souboru *Návrh na změnu partitury* a později také mj. k vytvoření hudební části k řece *Sázavě*. V době pandemie v roce 2020 začaly autorky s novou formou spolupráce skrze komunikační platformy Skype a Zoom. Vzniklo několik projektů (*Slova, Všední den, Dětství, Spánek*). Jednou ze série prací je video performance *Slova* (2020). Jolana Havelková předkládá Lucii Vítkové svůj text, jenž se obsahově i formálně dotýká období života v pandemii. Hudebnice na tento text bezprostředně reaguje hudbou, různými nástroji, jako například hichiriki, akordeon, foukací harmonika, syntezátor či různé akustické objekty. Video *Slova* pracuje s tématem nutnosti komunikace a vztahuje se k příběhům a situacím nedávným i vzdálenějším. Slova plynoucí z jednoho místa (Kolín) jsou partiturou pro rytmy, zvuky a melodii na místě druhém (Blansko), video se tak stává rozhovorem.

Některé videoperformance se odehrávaly také mezi jinými místy, kde zrovna autorky pobývaly (jedním z nich byl i New York, kde Lucie Vítková žije). Video performance *Spánek* (2021–2022) se liší od ostatních tím, že Jolana Havelková pro tuto práci oslovila řadu lidí (přátele, umělce, kurátory, rodinné příslušníky) s prosbou o zapůjčení předmětů, které mají spojené se spánkem. Lucie Vítková vnímá tvar, barvu, materiál a velikost předmětů a reaguje na tyto podněty soustavou zvuků, rytmů a melodií. Jednotlivé nástroje vybírá a kombinuje podle momentální situace.[50]

Autorka představila videoperformance na výstavě *Art Safari* s tématem *Spánek*[51] spolu se souborem fotografií spících lidí. Dále pak se snímky pracovala tak, že na sebe vrstvila jednotlivé fotografie, vytištěné na pauzovacím papíře.

Zahájení výstavy **Spánek, Art Safari**, Studio Bubec, Praha, 2022. Na fotografii mj. (zleva): Karolína Šulcová, Čestmír Suška, Kamila Ženatá, Daniela Kramerová, Jolana Havelková, Linda Klimentová, Marie Ladrová, Erika Bornová, Agáta Slámová
Foto: archiv autorky

[50] Předměty zapůjčili umělci, kurátoři, přátelé či rodinní příslušníci (Darina Alster, Jaroslav Beneš, Vendula Fremlová, Olga Holnová, Matyáš Holna, Miloš Kim Houdek, Ivan Kotačka, Lucie Košařová, Naďa Kováříková, Petr Králík, Zdeněk Lhoták, Kateřina Mihalčíková, Tereza Nováková, Denisa Sedláková, Martin Smékal, Zdeněk Skružný, Olga Štemberková, Pavla Vaculíková, Irena Zahajská).

[51] *Spánek, ART SAFARI 37*. Praha, Studio Bubec, 14. 5.– 22.5. 2022. Kurátorka: Daniela Kramerová.

Jolana Havelková, Lucie Vítková, videoperformance **Slova**, 2020
Foto: archiv autorky

Jolana Havelková, Lucie Vítková, videoperformance **Spánek**, 2022
Foto: archiv autorky

MN 21 (2023)

Na jaře roku 2023 začala Jolana Havelková vytvářet soubor děl MN 21 pro Landscape *festival Jihlava*[52], kterými intervenovala do prostor podzemí města. Pracuje s historií města Jihlavy, zejména s odkazem na archeologický výzkum domu č. 21 na Masarykově náměstí a nedávný nález střepu z keramické nádoby[53], dále pak s nálezy mincí a dalších předmětů z keramiky, kovu, kostí, skla, dřeva, kamene, kůže a dalších artefaktů (13.–20. století).[54]

Autorka propojuje reálné nálezy (které jsou na obraze převážně zpřítomněny v podobě fotogramu) s nákresy, mapami a dalšími odkazy na různá období jihlavské minulosti.

V Jihlavě v rámci téhož festivalu vytvořila instalaci v prostorách Brány Matky Boží či v Domě Gustava Mahlera, kde společně s Matějem Kolářem (který vytvořil zvukovou kompozici), představili řeku *Jihlavu*.

Landartový happening **Vymezení Ivana Kafky**, Landscape festival Jihlava, 2023
Na fotografii. (zleva): Jolana Havelková, Jan Bartoš, Dan Merta, Ivan Kafka, Jana Tichá, Jaroslava Janíčková, Klára Pučerová, Jan Haubelt, Dana Recmanová, Eva Jiřička, Kosmo-nauty, Martin Vlček, Magdalena Juříková, Ilona Staňková
Foto: Ivan Kotačka

Intervence v podzemí města Jihlavy, *Landscape festival Jihlava*, 2023
Foto: Jakub Koumar

Fotografie na straně 112-113:
MN 21, tisk na kovovou desku, 2023
Foto: archiv autorky

[52] *Landscape festival Jihlava 2023*. Brtnice – Branišov – Humpolec, 1. 6. – 1. 10. 2023.
[53] Jedná se o první archeologicky nalezený předmět s ježkem z počátku 16. století.
[54] Na tomto projektu spolupracovala s vedoucím výzkumu Šimonem Kochanem a s jeho týmem archeologů.

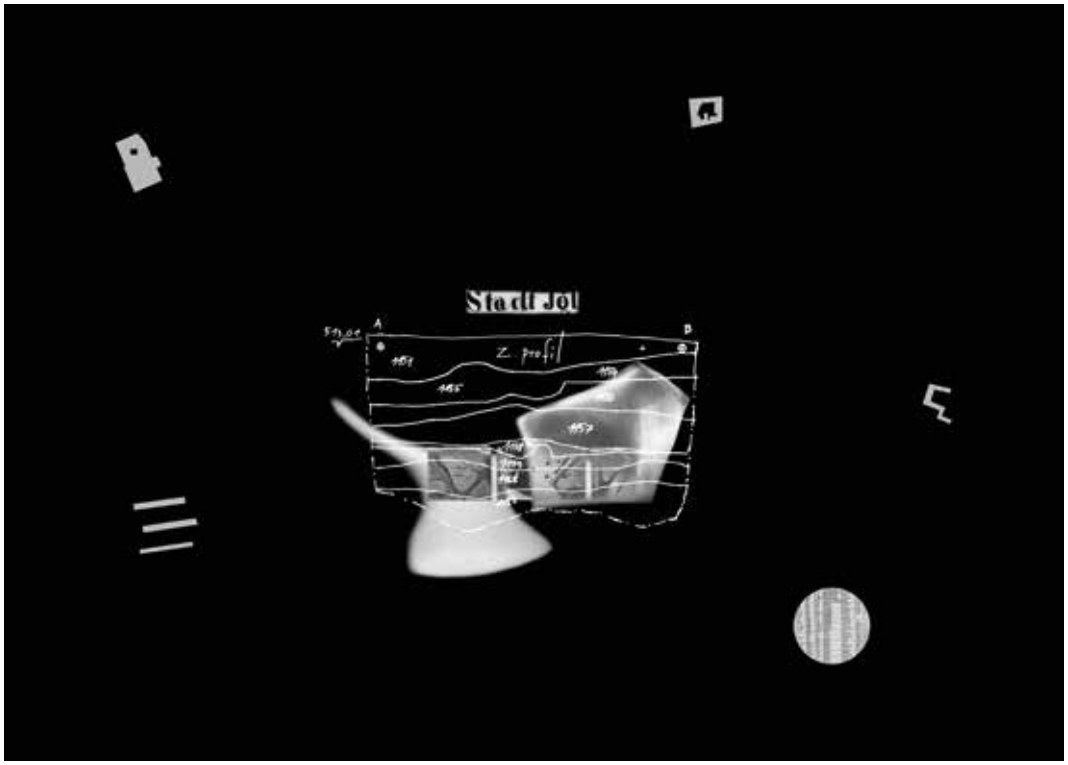

MN 21, tisk na kovovou desku, 2023
Foto: archiv autorky

profil
beton
rec
1150
1163
1165
0945
1166
1167
1171
0948
1165

16.11.2021

kachle

Závěr

Tato práce si kladla za cíl přiblížit autorskou tvorbu Jolany Havelkové od roku 2017 do roku 2023 v jednotlivých cyklech a etapách. Během její přípravy jsem měla možnost nahlédnout do autorčina archivu a hlouběji pochopit její tvůrčí uvažování a přístup k vybraným tématům.

V tvorbě Havelkové se objevují jak čistě fotografické soubory, tak intermediální díla a experimenty. Autorka v průběhu času objevuje nová témata, k některým se opakovaně vrací v jiném kontextu.

V úvodu jsem se ve zkratce zabývala nejvýznamnějšími projekty do roku 2017. Havelková v počátcích své tvorby často pracovala se strukturální abstrakcí, s principem mail-artu, vytvářela asambláže, koláže a fotogramy. Iniciovala různé akce, do kterých zapojovala široké spektrum lidí. V roce 1993 mj. spoluzaložila s Alešem Kunešem a Milošem Houdkem fotografický festival *Funkeho Kolín*. V letech 1995–2017 vytvořila nespočet dnes už v dějinách fotografie citovaných projektů (mj. *Podoby mých přátel, Dočasná setkání*), řada z nich směřuje také k místům, odkud autorka pochází (Kolín a okolní krajina).

Po roce 2017 je v její tvorbě patrně více kladen důraz na osobní archiv a deníkovou tvorbu. V jiném kontextu zde znova reflektuje již nepotřebné, odložené předměty. Nedílnou součástí této etapy je také například uvažování nad hranicemi soukromého a veřejného prostoru. V rámci svých projektů spolupracuje s dalšími umělci, hudebníky a vědci. Autorčin zájem o dávnou minulost ji v poslední době přivedl k archeologii, geologii a paleontologii. Své poznatky z těchto oborů reflektuje v řadě svých děl, na kterých mnohdy spolupracovala s odborníky z daného oboru. Právě v těchto souborech někdy propojuje různé techniky a technologie (např. fotogramy, topografické záznamy či kresby naznačující místo archeologických nalezišť). V tomto období začíná ve své práci využívat také například kombinaci pozitivu a negativu (a někdy i fotogramu), více pracuje s textem.

Jolana Havelková je fotografka a vizuální umělkyně, která je v neustálém tvůrčím procesu. Bezesporu patří k nepřehlédnutelným autorkám současné umělecké scény. Za její tvorbou je neuvěřitelný kus práce, bádání a výzkumu. Její rozsáhlá tvorba nepodléhá trendům, je autentická a nese jasný rukopis. Havelkové dílo je ucelené a kompaktní.

Lucie Čejková

Životopis

Jolana Havelková
8. 5. 1966 v Kolíně
Fotografka, kurátorka, pedagožka
www.jolanahavelkova.com

Foto: Andrea Horská, 2022

Studia:

1981–1985	Gymnázium Kolín
1985–1987	Asistent hygienické služby, nástavbové studium, Praha
1990–1993	Institut tvůrčí fotografie, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Slezské univerzity v Opavě (BcA.)
1993–1994	FAMU Praha, mimořádné studium/ režijní semináře (Jaromil Jireš, Karel Smyczek)
1996–1999	Institut tvůrčí fotografie, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Slezské univerzity v Opavě (MgA.)

Pedagogická činnost:

1990–2004	ZUŠ Františka Kmocha v Kolíně (vedoucí fotografického oboru)
1999–2008	Fakulta užitého umění a designu, Univerzita J.E. Purkyně, Ústí nad Labem (přednášela předmět Kritika fotografie v Ateliéru fotografie, v Ateliéru aplikované a reklamní fotografie a v Ateliéru digitálních médií)
2014	FAMU v Praze, letní semestr, dílna Obraz a zvuk
Od 2018	Střední škola designu, Lysá nad Labem, předmět Fotografie
Od 2021	Akademie Michael, VOŠ, Praha, předmět Dějiny fotografické tvorby

Kurátorská činnost:

Přednáší, vede dílny a workshopy, převážně zaměřené na fotografii (GASK, Kutná Hora; Matela studio, Praha; Škola kreativní fotografie, Praha; Střední uměleckoprůmyslová škola Jihlava-Helením; Technická univerzita v Liberci). Spolupracovala s Galerií U Řečických a s Pražským domem fotografie. Iniciovala a připravila řadu výstav současného umění a fotografie (Status Nascendi, Co neukáže obrazovka, Informační konzerva, Tamto místo, Intermediální projekt VŠVU v Bratislavě, Bedřich Grünzweig – Poutník s kamerou).

1993–2009	spoluzakladatelka, organizátorka a kurátorka fotografického festivalu Funkeho Kolín
Od 2018	kurátorka fotografických výstav v Galerii Klatovy / Klenová (Eva Výborná Tereze Severová, Míla Preslová, Ivan Rupeš, Bedřich Grünzweig, Michal Adamovský a další).

Publikační činnost (výběr):

Morava, Tomáš, Havelková, Jolana. *Iluzionista na záletech*. Praha: KANT, 1998.

Havelková, Jolana. *Kolín*. Praha: KANT, 2001.

Havelková, Jolana. *Bedřich Grünzweig: Mezi nebem a zemí*. Praha: Kovalam, 1999.

Havelková, Jolana, Vítková, Lucie. CD *Návrh na změnu partitury*, 2013.

Ocenění (výběr):

Fotografická publikace roku 1997–1998: *Bedřich Grünzweig – Poutník s kamerou, Archív 1948–1996*.[55]

Byla nominována na cenu Osobnost české fotografie za rok 2017, 2018, 2021, 2022.[56]

Byla nominována na cenu Osobnost roku 2007 / Výroční cena časopisu PARS za nejvýraznější počin roku.

V roce 2013 byla nominována na cenu Osobnost města Kolína.

V roce 2023 získala Cenu města Kolína za rok 2022.

Autorka je zastoupena ve sbírkách veřejných institucí i soukromých sběratelů.

[55] Uděluje Fotografie –Magazín.
[56] Uděluje Asociace profesionálních fotografů České republiky.

Výstavy samostatné (výběr)

2017 *Citlivá data*. Ateliér Josefa Sudka, Praha

2018 *Nemluv na mne tak složitě*. GASK, Kutná Hora

2018 *Citlivá data*. Galéria Artotéka, Mesiac fotografie v Bratislavě, Slovensko

2019 *První bruslení*. Galerie Pusta, Jaworzno, Polsko

2021 *Básně z dálnice*. Umění pro město, GHMP, Galerie Vltavská, Praha

Tady, někde. Galerie Fotografic, Praha

2022 *Možnosti paměti*. Galerie města Kolína

Výstavy společné (výběr)

2017 *Identita*. Městské muzeum Blatná, fotografický festival

2018 *Oheň a hvězdy*. Malá galerie Na Hradbách, Kolín; Dobrá čajovna, Kutná Hora

2019 *Šest pohlednic*. Poštovní muzeum v Praze
Kompilace skutečnosti. Magic Carpets, Prague Biennale Projekt, Kampus Hybernská, Praha
Zvuky / Kódy / Obrazy. Zvukový experiment ve vizuálním umění, GHMP, Dům u Kamenného zvonu, Praha
Doba plastová. Zámek 3, Východočeská galerie v Pardubicích

2020 *Malý formát KK3*. Dům bratří Špilarů, Domažlice
Rodná hrouda. Dům u Jonáše, Východočeská galerie v Pardubicích
Šest pohlednic. Dům pánů z Kunštátu, Brno
V tu chvíli. intervence – stálá expozice Stavy mysli, GASK, Kutná Hora
Tři dekády. výstava ITF, Dům u Černé Matky Boží, Praha
Máchovskou krajinou. Severočeská galerie v Litoměřicích
Setkání XXX, Ostrov. Atelier GH, Kostelec nad Černými lesy
Festival Fotograf / Nerovný terén. Galerie Fotograf, Praha
Voda / Proměny živlu. Galerie U Bílého jednorožce, Klatovy
Fenomén Kuňka. Východočeská galerie v Pardubicích - Dům u Jonáše, Pardubice

2021 *BODY&IRON*. Galerie Go Green Art, Erlenbach, Švýcarsko
Slova. Prague Biennale Projekt, Mezinárodní festival performance, videoartu a alternativních forem performing arts, Praha
Setkání XXXI, Tělo. Ateliér GH, Kostelec nad Černými lesy
Symbol, znak, litera. Konkrétní podzim, Galerie AMB a Artyčok, Hradec Králové
30 let Galerie Caesar. Olomouc
Já je někdo jiný (Autoportrét ze sbírek). GASK, Kutná Hora
Člověk v jeskyni. Galerie NTK, Praha

2022 *Voda*. Galerie Benedikta Rejta, Louny
Spánek, Art Safari. Studio Bubec, Praha
Florálie – Umění v objetí květin. Artinbox Gallery, Museum Montanelli
Nulový bod. ARTROOMS, Kaštiel Moravany nad Váhom, Slovensko
FOLKLORE IS NOT DEAD. Galerie moderního umění, Roudnice nad Labem
Setkání XXXII. Slovo, Ateliér GH, Kostelec nad Černými lesy
Proti proudu, Řeky. Blatenský fotofestival, kaple svatého Michaela Archanděla při kostele Nanebevzetí Panny Marie, Blatná
Rytmus. Galerie U Bílého jednorožce, Klatovy

2023 *Zvěř, Art Safari*. Studio Bubec, Řeporyje, Praha
Landscape festival Jihlava, MN 2. Podzemí města Jihlavy
Landscape festival Jihlava, Řeka Jihlava; s Matějem Kolářem (Dům Gustava Mahlera, *Brána Matky Boží*, Café bar Sokolovna/ Divadlo Diod)
Symbióza. Galerie kritiků Palác Adria, Praha
Herakleitův princip / Sto let uhlí v českém umění. Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem

Použitá literatura a zdroje

ALT, Jaroslav, BARTOŠOVÁ, Ivona. VRÁTNÁ MILITKÁ, Karin et al. *Stavy mysli – Za obrazem: obměny a intervence: stálá expozice GASK – Galerie Středočeského kraje = States of mind - Beyond the image : interventions and innovations : permanent collection of GASK – Gallery of the Central Bohemian Region*. Kutná Hora: GASK – Galerie Středočeského kraje, p.o., 2018. ISBN 978-80-7056-165-2.

BERÁNKOVÁ, Alena. *Máchovskou krajinou*. V Litoměřicích: Severočeská galerie výtvarného umění, 2020. ISBN 978-80-87784-51-8.

BIRGUS, Vladimír a MLČOCH, Jan. *Česká fotografie 20. století*. Praha: KANT, c2009. ISBN 978-80-7437-026-7.

BIRGUS, Vladimír a MLČOCH, Jan. *Akt v české fotografii: The nude in Czech photography*. Praha: Kant, 2000. ISBN 80-86217-53-1.

BIRGUS, Vladimír a SCHEUFLER, Pavel. *Česká fotografie v datech 1839-2019*. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-0535-9.

Fotogenie identity: paměť české fotografie = The photogeny of identity : the memory of Czech photography. Praha: KANT, 2006. ISBN 80-86970-12-4.

HAVELKOVÁ, Jolana. *Šest pohlednic*. Praha: Poštovní muzeum, 2019.

HAVELKOVÁ, Jolana a REZLER, Aleš. *Jolana Havelková: Možnosti paměti: fotografie, koláže: Galerie města Kolína při Městském divadle v Kolíně 19.4.–24.6. 2022*. V Kolíně: Městské divadlo, 2022. ISBN 978-80-11-01707-1.

HAVELKOVÁ, Jolana. *Jolana Havelková, Michal Škoda: Mimo plán: [katalog*. [Ostrava]: fotografická galerie Fiducia, 2013. FGF. ISBN 978-80-260-6604-0.

HOUDEK, Miloš Kim. *Poutníci v čase*. Pardubice: nákladem Malé galerie Na Hradbách v Kolíně vydalo Vespero, 2020. Polabští básníci. ISBN 978-80-88232-12-4.

Přesahy Grafiky 2018 Dana Puchnarová, Jolana Havelková, Jiří Sozanský. 2018. Kutná Hora: GASK – Galerie Středočeského kraje, 2018.

STRAKA, Jiří. *Jolana Havelková: Ohlédnutí*. [Čelákovice]: 4 film, [2018?]. ISBN 978-80-270-5670-5.

Tři dekády: Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě 1990-2020 = Three decades : the Institute of Creative Photography, Silesian University in Opava, 1990-2020. Praha: pro Slezskou univerzitu v Opavě vydalo nakladatelství Kant, 2020. ISBN 978-80-7437-321-3.

VÁCHOVÁ, Lucie. *Poutníci, běženci, poustevníci: Regionální muzeum v Kolíně, Studiová scéna Pod točnou Kolín, Galerie V Zahradě Kolín, Malá galerie Kolín*. [Kolín]: [nakladatel není známý], 2019. ISBN 978-80-86403-47-2.

Online zdroje:

www.jolanahavelkova.com

www.gask.cz

www.atelierjosefasudka.cz

www.fotografic.cz

www.itf.cz

www.techlib.cz

www.ghmp.cz

www.parallelsfestival.eu/cs

www.kampushybernska.cz

www.gkk.cz

www.vcg.cz

www.old.bubec.cz

www.artroomsmoravany.sk

www.basnezdalnice.cz

www.funkehokolin.com

Rozhovory:

Jolana Havelková: e-mailová korespondence, rozhovory (září 2022 – červen 2023)

Jolana Havelková
Autorská tvorba 2017–2023

Lucie Čejková
Teoretická bakalářská práce

SLEZSKÁ UNIVRZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Opava 2023

Vedoucí práce: Mgr. Štěpánka Bieleszová, Ph.D.
Oponent: doc. Mgr. Josef Moucha
Počet normostran: 43
Počet úhozů: 76 843

Fotografie na titulce:
Lokalita Kromusová stráň, pigmentový tisk na papíru, 2022–2023
Foto: archiv autorky

Jolana Havelková
Autorská tvorba 2017–2023

Lucie Čejková
Teoretická bakalářská práce
SLEZSKÁ UNIVRZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Opava 2023

Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě

SLEZSKÁ UNIVERZITA